

Asianomistajan oikeusturva internetissä tapahtuvissa myyntipetoksissa

Jere Laaksonen

3/2023

TIIVISTELMÄ

Tekijä: Jere Laaksonen

Julkaisun nimi: Asianomistajan oikeusturva internetissä tapahtuvissa myyntipetoksissa

Opinnäytetyön muoto: Tutkimuksellinen

Julkisuusaste: Julkinen

Ohjaaja: Pekka Björk

Tutkinto: Poliisi (AMK)

Opinnäytetyön aihe on asianomistajan oikeusturva internetissä tapahtuvissa myyntipetoksissa. Myyntipetoksessa tavoite on saada taloudellista hyötyä erehdyttämällä kuluttajaa. Asianomistajan oikeusturvan kannalta on tärkeää, että petoksesta seuraa rangaistus ja myyntipetoksen tekijä joutuu korvaamaan aiheuttamansa taloudellinen vahinko.

Opinnäytetyössä tutkittiin asianomistajan oikeusturvaa esitutkintaa suorittavan viranomaisen näkökulmasta. Vahingonkorvaukseen liittyen esitutkintaa suorittavan viranomaisen tulisi osata neuvoa asianomistajaa, millaisista vahingoista voidaan vaatia korvausta ja milloin syyttäjää ajaa asianomistajan vahingonkorvausvaatimuksia tuomioistuimen käsittelyssä. Asianomistajalle tulee myös selvittää ne asiat, jotka voivat johtaa rikoksen esitutkinnan keskeytymiseen sekä ohjeistaa syyteoikeuteen liittyvissä asioissa.

Työ on kvalitatiivinen tutkimus ja tutkimusmenetelmänä käytettiin dokumenttianalyysiä. Aineistona käytetty oikeuskirjallisuutta, oikeustieteellisiä lähteitä sekä myyntipetoksiin liittyvää kirjallisuutta ja artikkeleita.

Työn tuloksissa käydään läpi olennaisimmat asianomistajan oikeusturvaan liittyvät asiat esitutkinnassa. Tuloksissa myös kerrotaan, mitä toimenpiteitä esitutkintaa suorittava viranomainen voi tehdä esitutkinnassa parantaakseen asianomistajan oikeusturvaa. Johtopäätöksissä käydään läpi työn perusteella asianomistajan oikeusturvaa vaarantavia asioita internetin myyntialustoilla sekä myyntipetoksen esitutkinnassa.

Sivumäärä: 38

Tarkastuskuukausi ja vuosi: 3/2023

Avainsanat: asianomistaja, oikeusturva, vahingonkorvaus, esitutkinta, petos

SISÄLLYS

1 JOHDANTO.....	4
1.1 Johdatus aiheeseen	4
1.2 Tutkimuskysymys.....	5
1.3 Tutkimusmenetelmä.....	6
1.4 Työn rakenne	6
1.5 Aikaisemmat tutkimukset	7
2 Asianomistajan oikeusturva myyntipetoksessa	8
2.1 Oikeusturvan määritelmä	8
2.2 Asianosainen ja asianomistaja	9
2.3 Perusoikeudet oikeudenkäynnissä.....	9
2.4 Maksuton oikeusapu	10
2.5 Suullinen käsittely ja kirjallinen menettely.....	10
2.6 Syyteoikeus	11
2.7 Ensisijainen ja toissijainen syyteoikeus	11
2.8 Joutuisuus ja viivästynyt esitutkinta sekä oikeudenkäynti	12
2.9 Korvaus taloudellisesta vahingosta	13
3 Myyntipetoksen tunnusmerkistö	13
3.1 Petos RL 36:1 §	14
3.2 Taloudellinen vahinko	15
3.3 Syyksiluettavuus RL 3:5 § ja tahallisuus RL 3:6 §	15
3.4 Erehdys ja syy-yhteys	17
3.5 Erehdyttäminen myyntipetoksessa.....	17
3.6 Lievä petos RL 36:3 §	18
3.7 Törkeä petos RL 36:2 §.....	18
4 Esitutkinta internetissä tapahtuvassa myyntipetoksessa	19
4.1 Esitutkinnassa selvitettävät asiat.....	19
4.2 Yleisimmät internetissä tapahtuvat myyntipetokset	20
4.3 Rikosilmoitus.....	22

4.4 Esitutinnan kulku myyntipetoksessa	22
4.5 Syyteharkinta	23
4.6 Myyntipetossarjan törkeyden arviointi	24
4.7 Esimerkki KKO2018:44	24
4.8 Rajoittaminen	26
4.9 Epäilty Suomen ulkopuolella	27
4.10 Myyntipetosten torjunta	27
4.11 Vahingonkorvaukset myyntipetoksessa.....	28
4.12 Kirjallinen menettely	29
4.13 Oikeusturvavakuutus.....	29
4.14 Sovittelu	30
4.15 Petostilastoja.....	31
5 Tulokset.....	32
5.1 Oikeusturva esitutinnassa	32
5.2 Esitutintaa suorittavan viranomaisen toimenpiteet.....	33
6 Johtopäätökset asianomistajan oikeusturvasta internetissä tapahtuvassa myyntipetoksessa.....	34
6.1 Internetin myyntisivustot.....	34
6.2 Esitutinnan viivästyminen ja syyteoikeuden vanheneminen.....	35
6.3 Vahingonkorvaukset vanhentuneessa petoksessa	35
6.4 Oikeusturva keskeytyneessä esitutinnassa	36
6.5 Internetissä tapahtuvat petokset.....	36
7 Pohdinta	37
7.1 Haasteet	37
7.2 Tavoitteet.....	37
7.3 Luotettavuus	38
7.4 Jatkotutkimukset	38
LÄHTEET	39

LYHENTEET

KL = Kauppalaki 355/1987

VahL = Vahingonkorvauslaki 412/1974, päivitetty 509/2004

RL = Rikoslaki 39/1889

ETL = Esitutkintalaki 805/2011

PL = Suomen perustuslaki 731/1999

HyvitysL = Laki oikeudenkäynnin viivästymisen hyvittämisestä 362/2009

1 JOHDANTO

1.1 Johdatus aiheeseen

Valitsin opinnäytetyöni aiheeksi asianomistajan oikeusturvan internetissä tapahtuvissa myyntipetoksissa. Tässä opinnäytetyössä keskitytään internetin markkinapaikoilla tapahtuviin myyntipetoksiin, joissa asianosaiset ovat petoksen tekijä eli myyjä ja asianomistaja eli kuluttaja. Yleensä tavoite myyntipetoksissa on tehdä useita lieviä petoksia, sillä petoksen tekijä voi kerryttää itselleen huomattavaa rahallista hyötyä, kun uhreja on paljon. Myyntipetokset tavallisesti toteutetaan internetissä, koska internetin myyntipaikoilla voi tavoittaa monia käyttäjiä anonyymisti ja erehdyttäminen kaupankäynnissä on helpompaa. (Alanko & Tanttari 2017, 21)

Oikeusturva voidaan määritellä yksilön oikeuksien ja vapauksien suojaksi, sekä mahdollisuudeksi puolustaa niitä lain ja oikeusjärjestelmän avulla. Oikeusturva sisältää mahdollisuuden hakea oikeudenmukaista ratkaisua ongelmiin ja riitoihin. Oikeusturva varmistaa myös yksilöiden oikeudenmukaisen kohtelun ja oikeuden saada perustuslaillisesti suojatut oikeudet toteutetuiksi. (Hallberg 2011, 793)

Asianomistajan oikeusturva internetissä tapahtuvissa myyntipetoksissa on ajankohtainen, sillä internetissä tapahtuvien petosten määrä on kasvanut joka vuosi internetin käytön yleistymisen jälkeen ja petosten vuosittainen kasvu jatkuu edelleen (Alanko & Tanttari 2017, 9). Asianomistajan oikeusturva sisältää useita eri asioita, kuten mahdollisuuden saada asian käsiteltyä oikeudessa, mahdollisuuden vaatia korvauksia taloudellisesta vahingoista ja mahdollisuuden saada asiansa tutkittavaksi esitutkintaviranomaisen toimesta (Hallberg 2011, 793).

Kuluttajan oikeusturvaan liittyvät vahingonkorvaukset riitatapauksessa internetissä tapahtuvassa kaupankäynnissä perustuvat vahingonkorvauslain (412/1974) säädöksiin. Vahingonkorvauslaki antaa kuluttajalle mahdollisuuden vaatia tuotteen tai palvelun toimittamista, tai rahojen palauttamista, jos myyjä ei noudata sopimuksen ehtoja. Käyn tässä opinnäytetyössä vakuutukseen liittyviä asioita läpi, sillä asianomistajalla on usein voimassa oleva oikeusturvavakuutus, minkä hän on saanut laajan kotivakuutuksen yhteydessä.

Kokemukseni mukaan myyntipetoksen uhrille tulisi tarjota tukea ja neuvontaa, jotta hän voi selvittää, mitä toimenpiteitä hänen tulee tehdä petoksen jälkeen. On myös tärkeää, että internetissä olevat myyntialustat ja viranomaiset tekevät aktiivisesti työtä estääkseen internetissä tapahtuvia myyntipetoksia sekä käsittelevät nopeasti ja tehokkaasti niitä petoksia, joista tehdään rikosilmoitus.

Valitsin aiheen, sillä halusin parantaa ammattitaitoani poliisina ja oppia oikeusturvasta yksityishenkilöön kohdistuvassa petosrikoksen esitutkinnassa. Tämän opinnäytetyön tavoite on perehtyä kuluttajan oikeusturvaan internetissä tapahtuvat myyntipetoksessa, selvittää petoksiin liittyvän esitutkinnan yleinen eteneminen ja pohtia asianomistajan oikeusturvan toteutumista esitutkinnassa.

1.2 Tutkimuskysymys

Tutkimuskysymyksenä on se, että mitä kuuluu asianomistajan oikeusturvaan internetissä tapahtuvassa myyntipetoksessa sekä mitkä asiat vaarantavat oikeusturvaa myyntipetosten esitutkinnassa. Pohdin työssä mitä toimenpiteitä esitutkintaa suorittava viranomainen voi tehdä esitutkinnassa parantaakseen asianomistajan oikeusturvaa internetissä tapahtuvissa myyntipetoksissa sekä käyn oikeudenkäyntiin koskien läpi vahingonkorvauksia ja niiden vaatimiseen liittyviä asioita.

Tässä opinnäytetyössä keskitytään ja perehdytään rikoslain (39/1889) luvun 36 1:§ säädettyyn petokseen. Netissä tapahtuvan petoksen uhrina on yleensä tavallinen kansalainen, ja petoksilla aiheutettujen vahinkojen määrä on lisääntynyt huomattavasti erityisesti internetissä tapahtuvien petosten vuoksi (Alanko & Tanttari 2017, s.9).

Huomasin työelämässä, että petoksen uhrit eivät usein tiedä, mitkä seikat johtavat rikoksen tutkinnan keskeyttämiseen. Tämän takia he saattavat ihmetellä, miksi heihin kohdistunutta rikosta ei tutkita poliisin toimesta. Tässä opinnäytetyössä selvitän ja selvennän, mitkä seikat vaikuttavat esitutkinnan suorittamiseen, rajoitukseen ja päättämiseen.

Kotivakuutukseen voi kuulua oikeusturvavakuutus, joka tulee aiheelliseksi internetissä tapahtuneessa petoksessa. Esimerkiksi Pohjola vakuutus tarjoaa kotivakuutuksessa oikeusturvavakuutusta, joka korvaa, tiettyjen kriteerien täytyessä, lakimiesavun käyttämisestä aiheutuvia kuluja yksityisoikeudellisissa asioissa (Tietoa kotivakuutuksesta, op.fi, luettu 11.2.2023). Tutkin opinnäytetyössä kriteerejä korvauksien saamiseen vakuutuksen kautta.

Vahingonkorvauksiin liittyen vastaan tässä opinnäytetyössä siihen, mistä asioista ja millä perusteilla asianomistaja voi hakea korvauksia myyntipetoksessa sekä käyn läpi aiheeseen kuuluvaa lainsäädäntöä.

1.3 Tutkimusmenetelmä

Opinnäytetyöni on kvalitatiivinen tutkimus internetissä tapahtuviin myyntipetoksiin liittyvästä esitutkinnasta ja asianomistajan oikeusturvasta. Tutkimusmenetelmänä käytän dokumenttianalyysejä. Dokumenttianalyysi on laadullinen tutkimusmenetelmä, joka keskittyy dokumenttien ja tekstin sisältöjen tarkasteluun ja ymmärtämiseen. Dokumenttianalyyseissä tutkimusaineistoksi soveltuu sellainen aineisto, jota ei ole alun perin tarkoitettu tutkimustiedoksi. (Dokumenttianalyysi, oppariapu.wordpress.com, luettu 12.2.2023)

Dokumenttianalyysi jaetaan alkuperäisiin primaarilähteisiin ja sekundaarilähteisiin. Alkuperäinen lähde tulee siltä henkilöltä, joka on tehnyt, luonut tai kokenut asian ja se asia voidaan todeta autenttiseksi. Sekundaarilähde taas toistaa alkuperäistä lähdettä. Dokumenttianalyyseissä täytyy muistaa olla erityisen kriittinen tiedon kanssa, jos tieto ei tule alkuperäisestä lähteestä. (Anttila, 2014)

Dokumenttianalyyseillä tehty tutkimus alkaa lähdemateriaalin hankkimisella, lukemisella ja valmistelulla. Valmistelussa aineisto luetaan useaan kertaan ja pyritään löytämään yhteyksiä tutkittavaan asiaan liittyvän teorian kanssa. Dokumenttianalyyseissä tehdään aineistoista joko sisällönanalyysejä tai sisällönerittelyä. (Dokumenttianalyysi, oppariapu.wordpress.com, luettu 12.2.2023)

Sisällönerittely on menetelmä, joka auttaa jäsentämään tutkimusaineistoa. Kun sitä sovelletaan dokumenttianalyyseihin, se auttaa tunnistamaan kerätystä tiedosta tärkeimmät asiat ja käsitteet sekä ymmärtämään, miten ne liittyvät toisiinsa. Tämä luo yleiskuvan teorian sisällöstä ja helpottaa ymmärtämään sen merkityksen. (Dokumenttianalyysi, oppariapu.wordpress.com, luettu 12.2.2023)

Tässä tutkimuksessa keskeisimpinä kirjallisuuslähteinä toimivat oikeuskirjallisuuden teokset Fredman M ym. Esitutkinta ja pakkokeinot (2020), Vuorenpää M ym., prosessioikeus (2021), Hallberg P ym., Perusoikeudet (2011) sekä Lappi-Seppälä T ym., rikosoikeus (2021). Työssä myös käytetään vahingonkorvauksiin, petoksiin, oikeusturvaan sekä esitutkintaan liittyviä lakeja lähteinä. Lisäksi työssä käytetään paljon verkkolähteitä, jotka liittyvät joko myyntipetoksiin tai rikosprosessiin.

1.4 Työn rakenne

Tutkiaksemme asianomistajan oikeusturvaa internetissä tapahtuvassa myyntipetoksessa täytyy ensin tietää, mitä oikeusturvalla tarkoitetaan. Tästä syystä opinnäytetyö alkaa asianomistajan oikeusturvaan liittyvien asioiden tarkastelulla.

Kolmannessa luvussa käydään läpi petosrikoksen tunnusmerkistö, rangaistavuuden edellytykset, törkeysarviointi sekä erehdyttämisen tarkoitus. Petoksen tunnusmerkistön ymmärtäminen on tärkeää, sillä kuluttajan täytyy tietää, että onko hänen tapauksessaan kyse rikoksesta vai kuluttajan ja myyjän välisestä riita-asiasta. Rikosilmoitukset sellaisissa myyntitapahtumissa, jotka eivät täytä

petoksen tunnusmerkistöä kuormittavat poliisin resursseja ja eivät vie kuluttajan asiaa eteenpäin millään tavalla. (Rikosilmoitus – Rikosprosessi lähtee liikkeelle rikosilmoituksesta, riku.fi. Luettu 31.1.2023.) Kolmannessa luvussa kerrotaan myös taloudellisen vahingon merkitys, mikä on oleellista ymmärtää vahingonkorvauksien vaatimisessa.

Neljännessä luvussa keskitytään petosrikosten esitutkintaan ja poliisin toimenpiteisiin esitutkinnassa. Tässä luvussa selvennetään, mitä seikkoja pyritään selvittämään myyntipetoksessa ja missä tapauksissa esitutkinta päätetään lopettaa poliisin toimesta. Lisäksi tutkitaan myyntipetoksen piirteitä ja torjuntaa sekä petosten tilastoja. Torjunta on tärkeässä osassa, koska se voi vaikuttaa vakuutuksista saataviin korvauksiin. Lisäksi ennalta estävä torjunta on tehokas keino suojata kuluttajan oikeusturvaa. (Alanko & Tanttari 2017, 25) Tässä luvussa tarkastellaan myös vahingonkorvausten vaatimista myyntipetoksessa. Siihen liittyen kerrotaan vahingonkorvaukseen liittyvistä asioista, kuten keneltä vahingonkorvausta voi lähtökohtaisesti vaatia myyntipetoksessa.

Lopuksi pohdin kirjoittamani perusteella asianomistajan oikeusturvaa vaarantavia tekijöitä myyntipetoksessa ja pohdin mitä toimenpiteitä esitutkintaa tekevä viranomaisen voi tehdä parantaakseen asianomistajan oikeusturvan toteutumista.

Opinnäytetyöstä on rajattu pois kaikki muut petoksen muodot. Tutkimuksessa keskitytään internetissä tapahtuviin myyntipetoksiin, jotka tapahtuvat internetissä olevilla myyntialustoilla. Opinnäytetyössä ei myöskään käydä läpi oikeusturvaa vastaajan näkökulmasta. Esitutkinta internetissä tapahtuvassa myyntipetoksessa-osuudessa keskitytään esitutkinnassa selvitettäviin asioihin sekä esitutkintaviranomaisen suorittamiin toimenpiteisiin. Opinnäytetyöstä on myös rajattu pois esitutkinnassa käytetyt keinot epäillyn syyllisyyden todentamiseksi tai näytön hankkimiseksi.

1.5 Aikaisemmat tutkimukset

Petokset ovat usein aiheena uutisissa ja petoksia on tutkittu paljon Suomessa sekä ulkomailla. Petokset kattavat laajan määrän rikoksia ja voivat olla kansainvälisiä rikoksia, minkä takia ne ovat mielenkiintoinen tutkimusaihe monelle alalle. Myyntipetokset ovat esiintyneet useissa tutkimuksissa, mutta yleensä tutkimuksissa on keskitytty myyntipetokseen ilmiönä ja pohdittu keinoja myyntipetosten torjumiseen.

Esimerkkejä petoksista tehdyistä tutkimuksista ovat:

Villman, Olli-Pekka 2019: Yleisimmät yksilöön kohdistuvista petoksista. Poliisiammattikorkeakoulu. AMK-opinnäytetyön produktina on ollut luoda opas yksilöön kohdistuvista petoksista. Opinnäytetyössä on käsitelty internetissä tapahtuvia myyntipetoksia ja kerrottu esimerkkejä niiden tekotaivoista.

Kauppinen, Simo 2018: Petosrikokset ilmiönä ja työkalut niiden torjunnassa. Poliisiammattikorkeakoulu. YAMK-opinnäytetyössä on tarkasteltu petosrikollisuutta, sen kehittymistä ja siirtymistä enemmän tietoverkkoihin viime vuosien aikana.

Oikeusturvaa ja oikeusturvaan liittyviä vakuutuksia on myös pohdittu opinnäytetyöissä. Esimerkiksi:

Suvanto, Jenni 2014: Oikeusturvavakuutuksen vaikutus oikeusturvaan. Laurea ammattikorkeakoulu. AMK-opinnäytetyössä selvitettiin, mikä on oikeusturvan vaikutus tosiasialliseen oikeudenkäyntiin pääsyyn.

2 ASIANOMISTAJAN OIKEUSTURVA MYYNTIPETOKSESSA

2.1 Oikeusturvan määritelmä

Oikeusturva on olennainen osa perusoikeuksien toteutumisessa. Oikeusturva voidaan määritellä monella tavalla, mutta se on yleensä ymmärretty oikeudelliseksi turvallisuudeksi. Oikeudellisella turvallisuudella tarkoitetaan sitä, että lakeja sovelletaan jokaiseen yhdenmukaisesti, tasapuolisesti ja puolueettomasti. (Hallberg 2011, 54) Oikeusturvan toteutuminen on yleensä nähty kansainvälisessä vertailussa hyvinvoinnin ja oikeusvaltion toimivuuden edellytyksenä. Suomessa jokaisella suomalaisella on lakisidonnaisuuden periaate, yleinen muutoshakuoikeus ja mahdollisuus saattaa oikeusriidat sekä myös viranomaispäätösten lainmukaisuus riippumattomien tuomioistuinten ratkaistavaksi. (Hallberg 2011, 793)

Oikeusturvalla usein tarkoitetaan yksilön tehokkaita oikeudellisia keinoja, joilla yksityinen henkilö tulee hänelle laissa määriteltyihin oikeuksiinsa. (Hallberg 2011, 55-56). Perustuslain (731/1999) 21 § on säädetty, että jokaisella on oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi.

Menettelyllinen oikeusturva eli hyvän hallinnon sekä oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin perusedellytys on jokaisen suomalaisen olennainen perusoikeus. (Hallberg 2011, 801) Suomen perustuslaissa on turvattu jokaisen oikeus saada oma asiansa tai tapauksensa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä viranomaisen toimesta tai toimivaltaisessa tuomioistuimessa. (PL 21 §).

Perustuslain 6 § säädetty yhdenvertaisuus on yksi vanhimpia oikeusturvan perusteita. Yhdenvertaisuus tarkoittaa sitä, että jokainen ihminen on yhdenvertainen lain silmissä. Yhdenvertaisuuteen liittyy syrjinnän sekä perusteettoman erottelun kielto ja yhdenvertaisuusperiaate suojaa myös lasten oikeuksia. (Hallberg 2011, 227) Oikeusturva toisin sanoin tarkoittaa kansalaisten oikeuksien ja perusoikeuksien suojaamista ja turvaamista (Perusoikeuksien sääntely, lainkirjoittaja.finlex.fi, luettu

8.2.2023). Myyntipetoksessa kuluttajilla on oikeus saada vahingonkorvauksia, jos he eivät ole saaneet tilaamansa tuotetta (Kauppalaki 355/1987 27 § & Vahingonkorvauslaki 509/2004 5:1 §).

Asianomistajan oikeusturva myyntipetoksessa takaa hänelle mahdollisuuden saada rikoksen aiheuttamat vahingot korvattua ja puolustaa omia oikeuksiaan. Vahingonkorvausten tavoite on palauttaa rikoksen uhrin taloudellinen tilanne sille tasolle, minkälainen se oli ennen rikosta. (Vahingonkorvaukset rikosasiassa, riku.fi, luettu 2.2.2023)

2.2 Asianosainen ja asianomistaja

Esitutkintalain (805/2011) 2 luvun 5 momentissa on määritelty esitutkinnassa olevat asianosaiset. Asianosaisia esitutkinnassa ovat asianomistaja, rikoksesta epäilty ja muu henkilö, jonka oikeuksiin etuihin tai velvollisuuksiin rikos ja sen selvittäminen voivat vaikuttaa. Asianosainen voi käyttää esitutkinnassa avustajaa ja asianomistaja voi avustajan lisäksi turvautua esitutkinnassa tukihenkilöön (ETL 4:10 §).

Asianomistajan asema tarkoittaa, että henkilö on joutunut rikoksen uhriksi. Oikeuskirjallisuudessa asianomistajan määritelmä voidaan jakaa aineellisoikeudelliseen määritelmiin ja prosessuaalisiin asianomistajan määritelmiin. (Fredman ym. 2020, 170.) Aineellisoikeudellisen määritelmän mukaan asianomistaja on sellainen henkilö, joka on välittömästi loukatun tai vaarannetun oikeushyvän haltija tai sellainen henkilö, jolla on rikoksen kautta syntynyt yksityinen oikeudellinen vaade. Prosessuaalisen määritelmän mukaan asianomistaja on yksinkertaisesti henkilö, jolla on oikeus vaatia tapahtuneen seurauksena rangaistusta. Prosessuaalisessa määrittelyssä ongelmana on kuitenkin epämääräisyys. (Fredman ym. 2020, 170.)

2.3 Perusoikeudet oikeudenkäynnissä

Perustuslain 21 § 2 momentissa eli perusoikeussäännöksessä on kerrottu oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin ja hyvän hallinnon tärkeimmät osa-alueet. Osa-alueet ovat oikeuskäsittelyn julkisuus, oikeus tulla kuulluksi, vaatimus päätöksen perustelemisesta sekä oikeus hakea muutosta.

Näiden osa-alueiden lisäksi asianosaisella on oikeus vaatia käsittelyn suullisena (hallintolainkäyttölaki 586/1996 38 §), oikeus saada oikeudellista apua varallisuudesta riippumatta (Oikeusapulaki 257/2002 3 §) sekä oikeus valita oma avustaja ja neuvotella luottamuksellisesti hänen kanssaan. Käytettävissä olevien oikeuskeinojen täytyy olla tehokkaita, jotta oikeusturva toteutuu. Asianosaisilla tulee olla oikeudenkäyntiprosessi tasapuoliset mahdollisuudet esittää asiansa taloudellisesta tilanteesta huolimatta. (Hallberg 2011, 793)

2.4 Maksuton oikeusapu

Maksuton oikeusapu on tärkeä palvelu, joka auttaa asianosaisia saamaan tarvitsemaansa apua oikeudellisten ongelmien ratkaisemiseen ilman taloudellista painetta. Tämä auttaa ihmisiä puolustamaan oikeuksiaan. Jokaisella asianosaisella täytyy olla oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin mukaan realistinen mahdollisuus varallisuudestaan ja asemastaan riippumatta saattaa tapauksensa tai asiansa tuomioistuimen käsiteltäväksi ja saada pätevältä lainoppineelta avustusta eli maksutonta oikeusapua. Maksutonta oikeusapua ei kuitenkaan lähtökohtaisesti tarjota, jos asianosaisella on oikeusturvavakuutus. (Jokela 2005, 187-188)

Tällä periaatteella pyritään turvaamaan asianosaisen vireillepano-oikeutta sekä yhdenvertaisuutta tuomioistuimessa. Tähän kuuluu myös päätöksien suosimisen periaate, eli se, että oikeudenkäynnissä on pyrittävä mahdollisuuksien mukaan pääsemään ratkaisuun. Tapaukset on tutkittava, jos ne voidaan tutkia ja mahdolliset menettelyvirheet on korjattava prosessinjohtotoimin. (Jokela 2005 s. 188-189)

2.5 Suullinen käsittely ja kirjallinen menettely

Suullinen käsittely yksinkertaistettuna tarkoittaa sitä, että asianosaiset ovat tuomioistuimen edessä henkilökohtaisesti tai asiamiestensä edustamana (Virolainen & Vuorenperä 2021, 168). Suullisessa käsittelyssä tuomioistuimessa asianosaisella on oikeus olla pääkäsittelyssä, valmisteluistunnossa, katselmuksessa tai muussa oikeudenkäyntitilaisuudessa läsnä. Suullinen käsittely saatetaan myös järjestää ainoastaan sen takia, että yksittäistä henkilöä, kuten todistajaa, halutaan kuulla henkilökohtaisesti. (Virolainen & Vuorenperä 2021, 167). Laissa oikeudenkäynnin julkisuudesta yleisissä tuomioistuimissa (370/2007) 14 § 1 momentissa on säädetty, että asian suullinen käsittely tuomioistuimessa lähtökohtaisesti julkista, jollei siitä ole erikseen määrätty saman lain 15 § mukaan (YT-JulkL 14:1.1).

Suullisessa käsittelyssä on oikeusturvan kannalta puolellaan monia hyviä puolia. Asianosaisen läsnäolo oikeudenkäynnissä lisää varmuutta, nopeutta ja julkisuutta. Lisäksi luotettavin pohja todistusharkinnalle on oikeuden edessä tapahtuva suullinen ja välitön todistajankuulustelu. (Jokela 2016, 127-128)

Kirjallisessa menettelyssä asia käsitellään ja ratkaistaan kirjallisen aineiston perusteella. Kirjallisessa menettelyssä asianosaisia ei kutsuta oikeuden istuntoon. (Virolainen & Vuorenperä 2021, 168)

On syytä huomioida, että suullisessa käsittelyssä asianosaisen oikeusturva on paremmin suojattu, koska silloin asianosainen saa varmuuden siitä, että vastapuoli on varmasti ymmärtänyt hänen esittämänsä asian hänen tarkoittamallaan tavalla. Kirjallinen menettely säästää kuitenkin huomattavasti enemmän resursseja sekä tuomioistuimelta että asianosaisilta. Riidattomissa asioissa kirjallinen menettely on usein jokaisen kannalta paras vaihtoehto. (Virolainen & Vuorenpää 2021, 168-169)

2.6 Syyteoikeus

Laissa oikeudenkäynnistä rikosasioissa (689/1997) 1 luvun 1 § mukaan tuomioistuin ei ota vastaan rikosasiaa tutkittavaksi, jos syytetä ei ole nostanut se henkilö, jolla on lain mukaan oikeus nostaa syyte. Syyteoikeus siis koskee sitä, jolla on oikeus nostaa syyte rikosasiassa ja ajaa asiaa tuomioistuimessa. (Helenius 2021, 343)

Oikeus syytteen nostamiseen on asianomistajalla ja syyttäjällä. Syyttäjällä on ensisijainen syyteoikeus ja asianomistajalla toissijainen syyteoikeus. (Helenius 2021, 343) Mikäli syytteen on nostanut joku muu kuin oikeuden omaava henkilö, tuomioistuimen on jätettävä syyte tutkimatta (HE 82/1995 vp 34).

2.7 Ensisijainen ja toissijainen syyteoikeus

Syyttäjällä on ensisijainen ja asianomistajalla toissijainen syyteoikeus. Asianomistaja voi nostaa syytteen rikosasiassa ainoastaan, jos syyttäjä päättää olla nostamatta syytetä. Mikäli syyttäjä ei ole tehnyt päätöstä syyttämistä lain oikeudenkäynnistä rikosasioissa (689/1997) 1:14 §:n nojalla, asianomistaja ei voi nostaa asiasta syytetä ennen kuin syyttäjä päättää nostetaanko rikosasiasta syyte. Mikäli syyttäjä tekee päätöksen olla nostamatta asiasta syytetä, niin asianomistaja voi käyttää toissijaista syyteoikeuttaan. (Helenius 2021, 343–344)

Virallisen syytteen alainen rikos tarkoittaa sitä, että syyte esitetään, vaikka asianomistaja ei vaatisi rangaistusta tai syytteen nostamista rikosasiassa. Asianomistajarikoksessa asia on toisinpäin, eli syytteen nostaminen vaatii sen, että asianomistaja on esittänyt syyttämispyyntönsä ja vaatii asiassa rangaistusta. Asianomistajarikoksissakin syyttäjällä on ensisijainen syyteoikeus. (Helenius 2021, 343)

Syytepakkoperiaatteen mukaan syyttäjä on velvollinen nostamaan syytteen, jos nostamisen edellytykset rikosasiassa täyttyvät. Kuitenkin niin sanotun harkinnanvaraisen syyttämättä jättämisen mukaan syytepakko ei ole ehdoton. Syyttäjän on mahdollista lain rajoissa jättää syyte nostamatta, vaikka edellytykset täyttyisivätkin. (Helenius 2021, 343)

Jos rikoksessa on useita asianomistajia, jokainen asianomistaja päättää syyteoikeutensa käytöstä itsenäisesti. Myyntipetoksissa on tyypillisesti useita asianomistajia ja heillä kaikilla on oikeus itsenäisesti esittää syyttämispyyntö syyttäjälle tai syyttäjän jättäessä syytteen nostamatta heillä on oikeus käyttää toissijaista syyteoikeuttaan. (Helenius 2021, 364)

2.8 Joutuisuus ja viivästynyt esitutkinta sekä oikeudenkäynti

Perustuslain mukaan tuomioistuinkäsittelyn on tapahduttava ilman aiheetonta viivytystä (PL 21.1 §) ja esitutkintalain mukaan esitutkinnan on joutuisuusperusteen mukaan tapahduttava ilman aiheetonta viivytystä (ETL 3:11.1). Suomessa yksi yleisimmistä asianosaisen oikeusturvaa vaarantavista asioista on syyteharkinnan tai esitutkinnan viivästyminen (Virolainen 2003, 223.).

Oikeusprosessin kokonaisaika lasketaan siitä, kun toimivaltainen viranomainen, eli yleensä Suomessa esitutkintaa suorittava poliisi, on virallisesti ilmoittanut rikosasiassa vastaajalle, eli rikoksesta epäilylle, häneen liittyvästä epäilystä tai hänen tekemäkseen väitetystä rikollisesta teosta (PeVM 1/2010 vp, 3). Esitutkintaan liittyvistä asioista jatketaan luvussa 4.

Tuomioistuinkäsittelyn viivästyessä asian ratkaisu ei synny tuomioistuimessa tai muussa riippumattomassa lainkäyttöelimestä, jolloin asianomistaja ei pääse hänen laissa määriteltyihin oikeuksiinsa. Asian viivästyessä tarpeettomasti asianosaiset voivat kannella asiasta ylemmälle viranomaiselle tai lainvalvojalle, mutta yleensä tehokkaampi keino on kääntyä asiaa hoitavat viranomaisen puoleen ja vaatia asian kiirehtimistä. (Hallberg 2011, 791) Ylemmällä tuomioistuimella on myös perustuslain 99 §:n 2 momentin mukaan velvollisuus valvoa alemman asteista lainkäyttöä, johon sisältyy puuttuminen tapausten viipymiseen ja tuomioistuimen ruuhkautumiseen.

Oikeudenkäynnin kohtuuton viivästyminen voidaan hyvittää valtion maksamalla korvauksella. Laissa oikeudenkäynnin viivästymisen hyvittämisestä (HyvitysL, 362/2009) on otettu oikeudenkäynnin kokonaisaikaa koskevat periaatteet huomioon. Lakia sovelletaan usein tuomioistuimessa riita-, hakemus- ja rikosasiassa. Mahdollisen korvauksen tai hyvityksen tarkoituksena on korvata asianosaiselle aiheutunutta haittaa esimerkiksi epävarmuudesta tai prosessin pituuteen liittyvästä huolesta. Viivästyksen määrä, jota valtiota voi hakea on lain mukaan 1500 euroa kultakin vuodelta, joka on valtiosta johtuvasta syytä viivästynyt (HyvitysL 6 §).

Vaadittavan korvauksen määrää voidaan myös korottaa erityisestä syytä. Viivästyneessä petosrikoksen oikeusprosessissa asianomistaja voi myös vaatia vastaajalta viivästyskorkoa vahingonkorvausten lisäksi (KKO:2020:54).

2.9 Korvaus taloudellisesta vahingosta

Myyntipetokset ovat kuluttajien välistä kauppaa, eli kuluttajansuojalaki ei suojaa internetin myyntisivustolla, kuten huuto.net, tapahtunutta yksityishenkilöiden välistä kauppaa. (Kuluttajansuojalaki 38/1978 1:1.1). Tämä tarkoittaa sitä, että vahingonkorvauksia haetaan yksityishenkilöiden välisissä riita-asioissa käyttäen kauppalakia (355/1987) tai vahingonkorvauslakia (412/1974, päivitetty 509/2004).

Vahingonkorvausten tavoitteena on korvata vahinkoa ja palauttaa henkilö tai yritys mahdollisimman lähelle alkuperäistä tilannettaan. Vahingonkorvauksia voidaan määrätä esimerkiksi tapauksissa, joissa henkilö tai yritys on tehnyt virheen, joka on aiheuttanut taloudellista vahinkoa, tai jos henkilö tai yritys on rikkonut sopimusta ja tämän takia aiheuttanut taloudellista vahinkoa toiselle osapuolelle. Vahingonkorvaukset voidaan määrätä esimerkiksi korvaamaan menetyksiä ja kustannuksia. (oikeus.fi, Riita-asian käsittelyn vaiheet, 2021)

Internetissä tapahtuneessa kaupassa kuluttajalla on oikeus vahingonkorvaukseen, mikäli hänen tilaamansa tuote tai palvelu on viivästynyt (KL 27 §). Jos asia viedään tuomioistuimeen, silloin tuomioistuin tekee ratkaisun asiassa ja tuomioistuin määrää vahingonkorvauksen maksettavaksi henkilölle tai yritykselle, jonka toiminta on aiheuttanut taloudellista vahinkoa. Vahingonkorvaukset riita-asioissa ovat yksityisoikeudellisia vaatimuksia, eli niitä voi vaatia, vaikka teosta ei tulisi rikosoikeudellista rangaistusta. (Riita-asian käsittelyn vaiheet, oikeus.fi, 2021)

Mikäli tavaraa ei ole toimitettu tahallisesti ja petoksen tunnusmerkistö täyttyy, on petoksen uhrilla oikeus vahingonkorvaukseen petoksella aiheutetusta taloudellisesta vahingosta (VahL 412/1974 2:1 §).

3 MYYNTIPETOKSEN TUNNUSMERKISTÖ

Internetin myötä kansainvälinen kaupankäynti on yleistynyt, eikä kaupanteko ole enää sidottuna tiettyyn aikaan ja paikkaan kuten aikaisemmin. Kaupankäynnin muutokset ovat tuoneet petoksen tekijöille uusia tapoja erehdyttää vastapuolta, minkä seurauksena petossäännöksiä joudutaan soveltamaan uusissa tilanteissa. (Hakamies 2021, 1195)

Luottamus osapuolten välillä myynti- ja ostotapahtumissa on keskeisessä roolissa internetissä tapahtuvassa kaupankäynnissä. Kaupankäynnissä on pystyttävä luottamaan siihen, että toinen osapuoli ei pyri erehdyttämään tai muilla petollisilla keinoilla pyrkiä saamaan itselle ylimääräistä taloudellista hyötyä. (Hakamies 2021, 1195)

Myyntipetoksissa täytyy huomioida, onko kyseessä rikos vai riita-asia kuluttajan ja myyjän välillä. Jos esimerkiksi tavaran myyjä ei ole toimittanut tavaraa inhimillisen erehdyksen vuoksi, ei teko täytä rikokselta vaadittua tahallisuutta ja näin ollen tapaus ei kuulu poliisille. (finlex.fi, lainkirjoittajan opas, luettu 31.1.2023) Asiasta voi kuitenkin hakea yksityisoikeudellisesti vahingonkorvauksia (Virolainen, Vuorenpää 2021, 65-66).

Internetissä tapahtuvat myyntipetokset ovat siinä mielessä yksinkertaisia, että niissä ei tarvitse arvioida tapausta siviilioikeudellisten säännösten kautta. Eli ei esimerkiksi tarvitse pohtia ostajan se-
lonottovelvollisuuden laajuutta asiassa. Myyntipetoksessa on selvää, että toinen osapuoli on antanut olennaisesta seikasta tahallisesti toiselle osapuolelle väärää tietoa, vaikka kyseistä tilannetta koskevaa erityislainsäädäntöä ei olisikaan. Tällöin rikosoikeudellisesti petossäännösten oikeudettomuutta arvioidessa ei ole tarpeen eikä voi tukeutua muuhun lainsäädäntöön. Arviointi tehdään rikoslain säännösten mukaan ja niiden soveltamisesta kehittyneen oikeuskäytännön perusteella. (Hakamies 2021, 1196)

Myyntipetoksessa tärkein rikoslain pykälä on rikoslain (39/1889) 36 luvun 1 §, petos. Myyntipetoksessa ei tule kyseeseen tietomurto (RL 38:8 §) tai identiteettivarkaus (RL 38:9a §), koska myyntipetoksissa ei tunkeuduta oikeudettomasti tietojärjestelmään tai käytetä oikeudettomasti toisen henkilötietoja. On yleistä, että myyntipetoksessa käytetään tekaistuja henkilötietoja, mutta se ei täytä RL 38:9a § identiteettivarkauden tunnusmerkistöä (Petosrikokset, poliisi.fi, luettu 30.1.2023.).

3.1 Petos RL 36:1 §

Internetissä tapahtuvassa myynnissä teko on petos silloin, kun myyjä on erehdyttänyt toista osapuolta tai käyttänyt toisen erehdystä hyväksi. Teon täytyy myös olla tahallista ja aiheuttaa taloudellista vahinkoa. Petos voidaan siis tehdä aktiivisella erehdyttämällä tai passiivisella erehdyksen hyväksi käyttämällä. Tekomuotoja on useita ja sen takia kaikenkattavaa mallia erehdyttämisestä ei voida antaa. Tästä syystä tässä opinnäytetyössä on annettu esimerkkejä siitä, miten erehdys voi toteutua. (Hakamies 2021 1197). Myyntipetosten piirteistä ja esimerkeistä kerrotaan tarkemmin luvussa 4.

Petoksen tunnusmerkistö rikoslaissa, Petos (RL 36:1 §), on seuraava:

”Joka, hankkiakseen itselleen tai toiselle oikeudetonta taloudellista hyötyä taikka toista vahingoit-
taakseen, erehdyttämällä tai erehdystä hyväksi käyttämällä saa toisen tekemään tai jättämään te-
kemättä jotakin ja siten aiheuttaa taloudellista vahinkoa erehtyneelle tai sille, jonka eduista tällä on
ollut mahdollisuus määrätä, on tuomittava petoksesta sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi
vuodeksi. Yritys on rangaistava.”

3.2 Taloudellinen vahinko

Petoksen tunnusmerkistössä on säädetty, että petoksen tekijän täytyy havitella joko taloudellista hyötyä tai pyrkiä tekemään toiselle petos vahingoittamistarkoituksessa (RL 36.1). Tämä tarkoittaa, että petoksen rangaistavuus edellyttää taloudellista vahinkoa petoksen uhrille. Taloudellisen vahingon täytyy johtua joko siitä, että petoksen tekijä erehdyttää petoksen uhria tai siitä, että petoksen uhri jättää tekemättä jotain erehdyksen takia. (Hakamies 2021, 1197).

Taloudellinen vahinko myyntipetoksessa viittaa rahalliseen tappioon, jonka kuluttaja on kokenut ostamalla tuotteen tai palvelun. Tämä vahinko voi sisältää tuotteen tai palvelun alkuperäisen hinnan, mahdolliset kuljetuskulut ja muut kustannukset, jotka liittyvät tuotteen tai palvelun hankintaan. Lisäksi asiakas saattaa joutua maksamaan lisäkustannuksia tuotteen tai palvelun korvaamiseksi. (poliisi.fi, Petosrikokset, luettu 30.1.2023.)

Taloudellinen vahinko voi näkyä varallisuuden vähentymisenä tai taloudellisen edun saamatta jäämisenä. Petosrikoksissa taloudellinen ei ole aina sama asia kuin siviilioikeudessa haettava korvattava vahinko. (Hakamies 2021 s.1202- 1203.) Esimerkki tästä myyntipetoksessa: Ostaja saa väliaikaisen taloudellisen vahingon, koska myyjä ei postita myymäänsä tuotetta ennen kuin viranomaisen ottaa asiasta yhteyttä. Myyjä on tarkoituksella jättänyt tuotteensa postittamatta ja toivoo, että ostaja ei tee asiasta rikosilmoitusta. Teko on täyttänyt petoksen tunnusmerkistön, vaikka ostajalle ei synny lopullista tappiota viranomaistoimien ansiosta.

Petos tehdään yleensä hyötymistarkoituksessa, mutta on syytä pitää mielessä, että vahingoittamistarkoituksessa tehty petos on myös säädetty rangaistavaksi, vaikka vahingoittamistarkoituksessa tehtyjä petoksia harvemmin ajetaan eteenpäin oikeusprosessissa (Hakamies 2021 s. 1197).

3.3 Syyksiluettavuus RL 3:5 § ja tahallisuus RL 3:6 §

Rikoslain 3 luvun 5 § on säädetty, että rikoksen rangaistuksen edellytyksenä on tahallisuus tai tuotamuksellisuus. Tämä tarkoittaa petoksessa, että rangaistusvastuun edellytyksenä tekijän on täytynyt aiheuttaa taloudellinen menetys tahallaan tai pitää sen aiheutumista varmana tai varsin todennäköisenä. Rikoslain 3 luvun 6 § on tarkennettu tahallisuutta. Tahallisuus voidaan jakaa seuraustahallisuuteen ja olosuhdetahallisuuteen (Lappi-Seppälä 2021, 66).

RL 3:6:n tarkoitustahallisuus on seuraustahallisuuden vahvin muoto. Tekijän tavoite on aiheuttaa teko ja sen jälkiseuraamukset, joten teko on tahallinen. Petoksen rangaistavuuden arvioinnissa tärkeintä on selvittää petoksen tarkoitus ja sen tavoitteet. Petoksen tekijän on pidettävä petoksen onnistumisesta mahdollisena ja teon täytyy olla sellainen, että se voisi todennäköisesti onnistua.

Epärealistinen yritys ei täytä tahallisuutta ja ei ole täten rikoksena rangaistava. (Lappi-Seppälä 2021, 67)

RL 3:6 esitetty varmuustahallisuus kerrotaan kahdella tavalla. Ensimmäisessä tekijä toimii tahallaan, vaikka hän ei hae tekemällään asialla mitään tiettyä seurausta. Rikoksen tekijä kuitenkin ymmärtää, että hänen tekonsa voi aiheuttaa hänelle rikosoikeudellisen seurauksen. Toisessa tekijä tietää, että teosta aiheutuu seurauksia, jotka ovat säädetty rikoslaisissa rangaistaviksi. Seuraus syntyy päätavoitteen saavuttamisesta ja sidoksissa tavoitteeseen pääsemiseen. (Lappi-Seppälä 2021, 68)

Petosrikosta tutkiessa asianomistaja saattaa kertoa, että petoksen seurauksena hänelle aiheutui kuluja esimerkiksi sen takia, että ei ole saanut tuotetta, jota tarvitsisi töiden teossa. Mikäli myyntipetos on tapahtunut tuotteeseen, jota asianomistaja tarvitsee töiden teossa, voi hänelle aiheutua elantoon liittyviä menetyksiä. Tämä ei ole rikosoikeudellisesti merkityksellistä petosrikoksessa, mutta asianomistaja voi yrittää vaatia yksityisoikeudellisesti vahingonkorvauksia sen takia, että petos aiheutti hänelle ylimääräisiä taloudellisia vahinkoja ostohinnan lisäksi. (Lappi-Seppälä 2021, 68-70)

RL 3:6 sisältämää todennäköisyystahallisuutta kutsutaan tahallisuuden alarajaksi. Sen mukaan teko on tahallinen, jos tekijä pitää teon seurauksien syntymistä varsin todennäköisenä. Todennäköisyydellä tarkoitetaan tässä sitä, että maalaisjärjellä ajateltuna teon seuraukset ovat odotettavissa olevia. Myyntipetoksessa riittää, että petoksen tekijä mieltää antamansa tiedot tuotteesta varsin virheellisiksi ja harhaanjohtaviksi. Tämän lisäksi tahallisuuden täyttymiseksi tekijän tulee pitää vähintäänkin varsin todennäköisenä, että virheellinen tieto johtaa sellaiseen toimenpiteeseen, joka saa aikaan taloudellista vahinkoa. (Lappi-Seppälä 2021, 69)

Tahallisuuden osoittaminen myyntipetoksessa tarkoittaa, että syyttäjän on pystyttävä osoittamaan, että syytetty teki myyntipetoksen tietoisesti ja tahallisesti. Tahallisuus tarkoittaa, että syytetty tiesi tekevänsä jotain väärää ja päätteli sen olevan väärin, mutta teki sen silti. (Hakamies 2021, 1212-1213)

Olosuhdetahallisuus eroaa seuraustahallisuudesta. Olosuhdetahallisuudesta säädetään rikoslain 4 luvun 1 §. Olosuhdetahallisuudessa tekijän tulee olla tietoinen kaikista asioista, jotka ovat tehneet hänen tekemästään rikoksesta rangaistavan. Myyntipetoksessa esimerkki olosuhdetahallisuudesta voisi olla se, että tekijä on laittanut erehdyttämistarkoituksessa olemattoman esineen myyntiin. Kukaan ei ole kuitenkaan ostanut esinettä, mutta myynti-ilmoitus olisi voinut aiheuttaa kuluttajalle taloudellisen tappion, vaikka objektiivisesti havaittavaa seurasta ei ilmennyt. (Lappi-Seppälä 2021, 71)

Tahallisuuden osoittamiseen tarvitaan todisteita syytetyn aikeista, tarkoituksenmukaisuudesta ja tahallisuudesta. Tällaisia todisteita voivat olla esimerkiksi syytetyn lausunnot, sähköpostit tai muut kirjalliset todisteet, jotka osoittavat syytetyn tietoisuuden tekemästään myyntipetoksesta. Tahallisuuden osoittaminen myyntipetoksessa on usein vaikeaa, koska syytetty saattaa kiistää tahallisuuden tai väittää tehneensä petoksen tahattomasti. (Hakamies 2021, 1212-1213)

3.4 Erehdys ja syy-yhteys

Petoksen tunnusmerkistö rakentuu erehdyttämisen ympärille ja petoksen tunnusmerkistön täyttyminen vaatii tekijältä joko erehdyttämisen tai erehdyksen hyväksi käyttämisen (HE 66/1988 vp, 132-133). Erehdys voidaan ajatella sellaiseksi tapahtumaksi, jossa toiselle osapuolelle annetaan vääränlainen kuva asiasta. Erehdytyksessä tekijä eli erehdyttäjä antaa toiselle osapuolelle sellaisen kuvan tapahtumista, joka ei vastaa todellisuutta ja tällä tekijä pyrkii saamaan toisen tekemään jotain, mikä hyödyttää petoksen tekijää. (Rantalainen, 169)

Erehdyksen hyväksikäyttäminen tarkoittaa sitä, että petoksen tekijä ei ole itse omalla tekemisellään vaikuttanut toiselle osapuolelle syntyneeseen vääränlaiseen käsitykseen. Tekijä ei ole omalla toiminnallaan pyrkinyt erehdyttämään toista osapuolta, mutta hän omalla toiminnallaan ei korjaa toisen osapuolen virheellistä käsitystä ja käyttää tätä hyväkseen aiheuttaen taloudellista vahinkoa toiselle. On usein tulkinnanvaraista, onko erehdyksen hyväksikäyttäjällä velvollisuus korjata erehdys vai ei. (Hakamies 2021, 1199-1200)

Erehdyksen täytyy aiheuttaa taloudellista vahinkoa tunnusmerkistön täyttymiseksi. Petokseen tarvittava syy-yhteys edellyttää, että ilman erehdystä ja erehdyttämistoimea taloudellista vahinkoa ei olisi sattunut. Erehdyksen on oltava sellainen, että se olennaisesti vaikuttaa toisen päätöksen tekkoon tai määräämistoimeen. (Hakamies 2021, 1205-1206)

Sellainen erehdyttämistoimi, joka ei vaikuta toisen henkilön toimintaan tai päätöksentekoon ei täyty petoksen tunnusmerkistöä. Tämän lisäksi tahallisuusvaatimus edellyttää, että tekijä voi pitää vähintään varsin todennäköisenä sitä, että erehdys on toisen päätöksen teon kannalta merkittävä ja aiheuttaa vähintään todennäköisesti taloudellista vahinkoa. Merkityksellistä syy-yhteyden kannalta on se, että erehdys, määräämistoimi ja aiheutunut vahinko ovat keskenään välittömässä yhteydessä. (Hakamies 2021, 1205-1206)

3.5 Erehdyttäminen myyntipetoksessa

Petoksen tunnusmerkistössä säädetään erehdyttämispetoksesta. Erehdyttämispetoksessa kaupankäynnin toinen osapuoli erehdytetään tekemään sopimus tai maksusuoritus. Yleisesti ajatellen kaupankäynnissä tapahtuvassa petoksessa erehdyttäminen kohdistuu ostajan ja myyjän välisen

oikeussuhteen olemassaoloon Ostajalle uskotellaan, että tämä olisi maksuvelvollinen tuotteesta tai asiasta, vaikka tuotetta ei ole toimitettu eikä osapuolten välillä vallitse minkäänlaista liikesuhdetta. (Hakamies 2021, 1198) Käytännön esimerkki: verkkokauppahuijauksessa ostaja suostutellaan maksamaan tuote etukäteen myyjälle sellaiselle pankkitilille, joka on avattu väärennetyillä henkilötiedoilla ja tavaraa ei ole edes olemassa. (Alanko & Tanntari 2017, 22)

Erehdyttäminen myyntipetoksessa esiintyy siten, että asiakas on huijattu ostamaan tuote tai palvelu, joka ei vastaa myyjän esittämiä tietoja tai lupauksia. Esineen tai asian myyjä on erehdyttänyt ostajaa esimerkiksi antamalla epärehellisen kuvan tuotteesta, sen laadusta, määrästä tai siitä, onko tuotetta edes olemassa. Erehdyttäminen voi johtua esimerkiksi myyjän tahallisesta huijaamisesta tai tietämättömyydestä tuotteen tai palvelun todellisista ominaisuuksista. (Alanko & Tanntari 2017, 22)

3.6 Lievä petos RL 36:3 §

RL 36:3 mukaan ”Jos petos, huomioon ottaen tavoitellun hyödyn tai aiheutetun vahingon määrä taikka muut rikokseen liittyvät seikat, on kokonaisuutena arvostellen vähäinen, rikoksenteijä on tuomittava lievästä petoksesta sakkoon.” On syytä huomioida, että lievän petoksen yritys ei ole rangaistavaa.

Myyntipetokset ovat usein yksinään lieviä petoksia, sillä ne ovat taloudellisilta arvoiltaan vähäisiä.

Myyntipetoksissa on kuitenkin usein kyse petossarjasta, jolloin tekoja ei voida pitää kokonaisuutta arvostellen vähäisinä. Petossarjassa tekijä on tehnyt useita tahallisia yrityksiä erehdyttää toista henkilöä tai henkilöitä. (Hakamies 2021, 1228)

3.7 Törkeä petos RL 36:2 §

RL 36:2 säädetään, että petos on törkeä, ”jos petoksessa

- 1) tavoitellaan huomattavaa hyötyä,
- 2) aiheutetaan huomattavaa tai erityisen tuntuva vahinkoa,
- 3) rikos tehdään käyttämällä hyväksi vastuulliseen asemaan perustuvaa erityistä luottamusta tai
- 4) jos tehdään käyttämällä hyväksi toisen erityistä heikkoutta tai muuta turvatonta tilaa

ja petos on myös kokonaisuutena arvostellen törkeä, rikoksenteijä on tuomittava törkeästä petoksesta vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään neljäksi vuodeksi. Yritys on rangaistava.”

Törkeän petoksen pykälän 1 momentin perusteella riittää, että petoksessa on tavoiteltu huomattavaa hyötyä. Tavoittelun ankaroittamisperusteeseen ei vaikuta se, saako tekijä tavoiteltua hyötyä vai ei. Petoksen toinen törkeysarvioinnin peruste on se, onko petoksella aiheutettu huomattavaa tai erityisen tuntuva vahinkoa. Vahinkoa arvioidaan yhtenäisesti huomattavan hyödyn kanssa. Sen takia vahingon ja hyödyn osalta voidaan käyttää samaa mitta-asteikkoa törkeysarvioinnissa. (Hakamies 2021, 1226)

Petoksissa suureen ihmisjoukkoon kohdistuvat petossarjat, kuten laajat myyntipetokset, on pystytty muuttamaan törkeäksi petoksesi. Muutos tehdään sen sijaan, että vastaajaa syytettäisiin monista kymmenistä erillisistä petoksista. (VaaHO:2020:6). Internetissä tapahtuva myyntipetos voi olla niin laaja, että se täyttäisi törkeän petoksen tunnusmerkistön. Yksittäiset myyntipetokset ovat usein arvoltaan vähäisiä, joten teon laajuuden täytyy täyttää törkeyden arviointiperusteet, että myyntipetoksen tekijää syytettäisiin törkeästä petoksesta. Petossarjaa tutkitaan tarkemmin luvussa 4.

Törkeän petoksen kolmas ja neljäs kvalifointiperuste voi tulla silloin arvioitavaksi, jos tekijä on vastuullisessa ja luottamuksellisessa asemassa. Esimerkki kyseisestä tapauksesta on Vaasan hovioikeuden tapaus 2020:6, jossa petoksen tekijä on toiminut huoltoyrityksessä huoltopäällikkönä ja myynyt työnantajansa huoltopalveluita. Tekijä on kuitenkin lähettänyt laskut omalla tilinumerollaan yhtiön tilin sijaan. Teko oli katsottu törkeäksi suuren tavoitellun hyödyn takia ja sen takia, että tekijä on ollut vastuullisessa asemassa yrityksessä. (VaaHO:2020:6)

Pähkinänkuoressa petos on silloin törkeä, mikäli vähintään yksi rikoslaissa mainituista ankaroittamisperusteista täyttyy ja teko on kokonaisuutta arvostellen törkeä. Törkeysarvioinnissa tulee myös arvioida sitä, liittyykö ankaroittamisperusteiden lisäksi tekoon joitakin muita seikkoja, jotka osoittavat teon törkeyttä. (Hakamies 2021, 1226-1227)

4 ESITUTKINTA INTERNETISSÄ TAPAHTUVASSA MYYNTIPETOKSESSA

4.1 Esitutkinnassa selvittävät asiat

Rikosprosessi alkaa esitutkinnalla. Esitutinnan tavoitteena on selvittää asiaa sen verran, että se voidaan saattaa syyteharkintaan (Jokela 2018, s.167). Esitutkintalain 1 luvun 2 § on kerrottu, mitkä asiat esitutkinnassa tulee selvittää. ETL 1:2 § ensimmäisen kohdan mukaan esitutkinnassa tulee selvittää ”asian laadun edellyttämällä tavalla epäilty rikos, sen teko-olosuhteet, sillä aiheutettu vahinko ja siitä saatu hyöty, ketkä ovat asianosaisia ja muut syyteharkintaa ja rikoksen johdosta määrättävää seuraamusta varten tarvittavat seikat.” (ETL 1:2.1)

ETL 1:2 mukaan esitutkinnan toisen selvityksen kohta on asianomistajan oikeusturvan kannalta olennainen myyntipetoksissa, sillä sen tarkoituksena on mahdollisuuksien mukaan selvittää

asianomistajalle tulevat vahingonkorvaukset ja mahdollisuus omaisuuden palauttamiseksi sekä näiden toimenpiteiden täytäntöönpanon varmistaminen. Näiden lisäksi esitutkinnassa tulee selvittää rikoksella saatu hyöty ja rikoksen takia tuomittava menettämisseuraamus. (ETL 1:2.2)

Mikäli asianomistajalla on ROL 3:9:n mukainen yksityisoikeudellinen vaatimus ja asianomistaja on pyytänyt syyttäjää ajamaan vahingonkorvauksiin liittyviä vaatimuksiaan, on asianomistajan esitettävä pyyntö vahingonkorvauksista esitutkinnassa tai syyttäjälle. Samalla asianomistajan tulee ilmoittaa se, mihin yksityisoikeudellinen vaatimus perustuu. (ROL 3:9 §) Esitutkintaa suorittavan viranomaisen on huomioitava, että asianomistajan yksityisoikeudellinen vaatimus tulee selvittää, vaikka se ei vaikuta asian rikosoikeudelliseen arviointiin. (Alanko 2018, 168)

Asianomistajalta tulee selvittää, suostuuko hän rikoksesta epäillyn kanssa asiassa kirjalliseen menettelyyn (ETL 1:2.4). Tämä tarkoittaa esitutkinnan kannalta sitä, että se tulee valmistella siten, että se soveltuu kirjalliseen menettelyyn (ETL 1:2.2). Joutuisuusperiaatteen mukaan esitutkinta tulee toimittaa ilman aiheetonta viivytystä (ETL 3:11.1). Tämän lisäksi, mikäli rikoksesta epäilty on alle 18-vuotias, on esitutkinta toimitettava kiireellisesti (ETL 3:11.2). Myyntipetoksen kannalta olennaista on se, että esitutkintatoimenpiteet asetetaan tärkeysjärjestykseen (ETL 3:11.3). Tämä on tärkeää sen takia, että lievä petos vanhentuu kahdessa vuodessa (RL 8:1.4) ja esitutkintaviranomaisen on syytä asettaa vanhentuvat rikokset tärkeysjärjestyksessä korkeammaksi.

4.2 Yleisimmät internetissä tapahtuvat myyntipetokset

Myyntipetoksen tunnusmerkistö voi sisältää useita eri asioita, mutta yleensä myyntipetoksen voi tunnistaa muutamasta toistuvasta seikasta. Esimerkiksi epäilyttävän halpa hinta todennäköisesti tarkoittaa, että kyseessä on myyntipetos. Petoksen tekijät tarjoavat usein tuotteita ja palveluita huomattavasti halvempaan kuin niiden arvo todellisuudessa on. (Petosrikkokset, poliisi.fi, luettu 30.1.2023.) Toinen hälyttävä merkki on epäilyttävän näköinen verkkosivusto tai sähköposti sekä kyseenalaiset tai arveluttavat maksuvaihtoehdot. Petoksen tekijät saattavat pyytää maksun ennakoon tai antavat linkin heidän omalle verkkosivustolleen kaupan tekemiseksi. (Petosrikkokset, poliisi.fi, luettu 30.1.2023.)

Myyntipetoksia on hankala tilastoida, sillä taloudelliselta vahingoltaan lievät petokset jäävät usein ilmoittamatta, eli uhri ei tee asiasta rikosilmoitusta. Internet-palveluiden yleistymisen ja käyttö vaihdannassa sekä kaupankäynnissä on lisännyt sellaisten petoksien määrää, joissa myydään olemattomia esineitä henkilöltä toiselle (Hakamies 2021 s.1196). Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti analysoi, että vuotena 2007 internetin verkkokaupoissa tapahtuneiden petosten määrä oli kaikista petoksista 17 prosenttia, kun vuotena 2013 ne olivat 31 prosenttia kaikista petoksista (Alanko & Tanttari 2017, 22).

Tyypillisesti myyntipetoksessa pyritään kauppaamaan olematonta tavaraa ja tavoite on aiheuttaa ostajalle taloudellinen vahinko erehdyttämällä ostaja maksamaan olemattomasta tuotteesta. Yleinen kauppapaikka myyntipetokselle on helposti käytettävä myyntialusta. Esimerkiksi kauppapaikka Tori.fi:hin tulee vuosittain 10 miljoonaa myynti-ilmoitusta, joista noin tuhat on petoksia. Myydyt tuotteet vaihtelevat sesongin mukaan, mutta yleisimmät tuotteet myyntipetoksissa ovat sähkölaitteet kuten puhelimet. (Palmén 2019)

Myyntipetokselle tyypillisiä merkkejä ovat:

1. Väärennetyt tai harhaanjohtavat tuotetiedot: Myyjä esittää väärää tietoa tuotteen laadusta, ominaisuuksista tai esimerkiksi merkistä, jotta ostaja olisi valmis ostamaan tuotteen.
2. Jos hinta vaikuttaa olevan liian hyvä ollakseen totta, se todennäköisesti on huijaus.
3. Myyjää on vaikea saada kiinni ja tuntuu olevan aina kiireessä.
4. Oudot sähköpostiviestit, jotka väittävät olevansa kauppasivun maksuasioita hoitavia yhtiötä.
5. Myyjä pyrkii saamaan sinut (asiakkaan) liittymään jonkinlaiseen arvontaan kauppojen yhteydessä.
6. Kaupanteossa vaikuttaa olevan kova kiire.
7. Myyjä julkaisee väärennetyjä arvosteluja ja suosituksia tuotteesta, jotta ostaja uskoisi tuotteen olevan laadukas ja suosittu.

(Spot the scam signs, ACCC.gov.au, luettu 12.2.2023.)

Yksi yleistyvä esimerkki internetissä tapahtuvasta myyntipetoksesta on tilausansa. Tilausansassa pyritään erehdyttämään ostajaa maksamaan sellaisesta tuotteesta, jota ostaja ei ole tilannut. Petoksen tekijä pyrkii saamaan ostajan erehtymään ostamaan asian toisen tuotteen tai kokeiluerän yhteydessä. Tyypillisesti koko maksutapahtuman kokonaishinta peitetään ostajalta ja kuluttajaa painostetaan hyväksymään tilaus. Tilausansoilla on tehty suuria määriä rikoshyötyä. (Alanko & Tanttari 2017, 23)

Poliisihallitus (2017) teki selvityksen Itä-Uudenmaan poliisilaitokselle kirjatusta myyntipetoksista ajalta 1.9.2016-31.12.2017. Selvityksessä tuli ilmi, että Itä-Uudenmaan poliisilaitokselle kirjatut internetissä tapahtuvat myyntipetokset eivät ole sidottuna asianosaisten asuinpaikkaan sekä petoksen tekijöillä on usein jo entuudestaan rikostaustaa. Tekijät ovat sekä suomalaisia että ulkomaalaisia. Yhdistävä tekijä heillä on heikko elämänhallinta, eli he tekevät myyntipetoksia esimerkiksi maksaakseen omat liialliset kulutuksensa. On yleistä, että myyntipetosten tekijät uusivat rikoksen. Tämän takia suurimman osan kirjatusta myyntipetoksista tekee pieni joukko ihmisiä. (Alanko & Tanttari 2017, 22-23)

4.3 Rikosilmoitus

Rikosilmoitus on tärkeä askel, kun epäilee tulleen myyntipetoksen uhriksi. Se on ilmoitus poliisille, jossa tiedotetaan epäillyn rikoksen tapahtumista. Rikosilmoituksen tekeminen mahdollistaa rikoksen selvittämisen ja mahdollisen syytteen nostamisen. (Rikosilmoitus – Rikosprosessi lähtee liikkeelle rikosilmoituksesta, riku.fi. Luettu 31.1.2023.) Asianomistajalla on oikeus saada hänen kirjaamastaan rikoksesta kirjallinen vahvistus (ETL 3:1.3).

Ilmoituksen tekeminen mahdollistaa menettämisseuraamukset ja mahdollisen oikeudenkäynnin, jolloin asianomistaja saa mahdollisuuden saada korvausta vahingoista. (Rikosilmoitus – Rikosprosessi lähtee liikkeelle rikosilmoituksesta, riku.fi. Luettu 31.1.2023.) Lisäksi rikosilmoituksen tekeminen auttaa poliisia ja syyttäjää tunnistamaan ja estämään tulevia petoksia, sillä se antaa heille tietoa petosten yleisistä käytännöistä ja tekijöistä.

Rikosilmoituksen voi tehdä poliisilaitoksella tai verkossa. Tarvittavat tiedot ovat petoksen kuvaus, tekijän tiedot (jos tiedossa), asianomistajan tiedot ja mahdolliset todisteet. On myös hyvä pitää tallessa kopiot kaikista asiaan liittyvistä dokumenteista, kuten esimerkiksi sähköpostit, tilaukset ja laskut. (Rikosilmoitus – Rikosprosessi lähtee liikkeelle rikosilmoituksesta, riku.fi. Luettu 31.1.2023.)

Mikäli asianomistajalla on oikeusturvaan liittyvä vakuutus, sisältyvät vakuutuksen korvaukset usein tuomioistuimessa aiheutuneisiin kuluihin. Oikeusturvavakuutukset eivät yleensä kata rikosilmoituksen tai esitutkinnan aiheuttamia kuluja. (Oikeusturvavakuutus, if.fi, luettu 11.2.2023)

Vakuutuskorvauksen saadakseen omasta vakuutuksesta henkilön pitäisi tehdä asiasta rikosilmoitus. Vakuutusyhtiöt yleensä vaativat, että rikoksesta tehdään rikosilmoitus ja sen jälkeen taloudellisesta vahingosta ilmoitetaan vakuutusyhtiölle. (Rikosilmoitus – Rikosprosessi lähtee liikkeelle rikosilmoituksesta, riku.fi. Luettu 31.1.2023.)

4.4 Esitutkinnan kulku myyntipetoksessa

Myyntipetoksen esitutkinnassa selvittävät asiat voivat vaihdella tapauksen mukaan. Myyntipetoksen esitutkinnassa viranomaisen selvittää, onko syytä epäillä petoksen tapahtuneen. (Rikosasian käsittelyn vaiheet, Oikeus.fi, 2021)

Esitutkinnassa täytyy tunnistaa petoksen uhrit. Petoksessa voi olla useita uhreja, joten selvitetään, paljonko petoksen tekijä on tehnyt hyötyä rikoksella ja kuinka paljon uhrit ovat menettäneet. (Rikosasian käsittelyn vaiheet, Oikeus.fi, 2021)

Myyntipetokset ovat usein asianomistajarikoksia, eli poliisi ei aloita esitutkintaa, ellei asianomistaja vaadi tapauksesta rangaistusta. Jos asianomistaja peruu vaatimuksensa, silloin esitutkinta on

lopetettava. (ETL 3:4.1) Myyntipetoksen esitutkinnassa todennetaan missä myyntipetos on suoritettu ja rikoksella saadun hyödyn määrä (Rikosasian käsittelyn vaiheet, Oikeus.fi, 2021). Esitutkinnassa myös selvitetään, että mitä tuotteita tai palveluita on tarjottu ja miten myyntipetos on toteutettu (Alanko & Tanttari 2017, 43).

Jotta myyntipetoksen uhrin oikeusturva toteutuu, täytyy esitutkinnassa selvittää myyntipetoksen tekijän identiteetti sekä kerätä riittävä näyttö siitä, että epäilty on tehnyt myyntipetoksen. (Rikosasian käsittelyn vaiheet, Oikeus.fi, 2021) Myyntipetoksessa käytetyt todisteet voivat olla esimerkiksi asiakkaan ja myyjän väliset sähköpostit. Ostoihin liittyvät taloudelliset tiedot, kuten kuitit, ovat tärkeitä asianomistajan oikeusturvan kannalta, sillä ne todentavat sen, että taloudellista vahinkoa on tapahtunut ja vahingonkorvauksia voidaan hakea. (Vahingonkorvaukset rikosasiassa, riku.fi, luettu 2.2.2023)

Vahingon kärsineen henkilön on mahdollista tehdä oikeusvaatimus petoksen aiheuttamien taloudellisten vahinkojen korvaamiseksi. Vaatimus voidaan esittää esitutkintaa suorittavalle viranomaiselle tai syyttäjälle. (Asianomistajana rikosasiassa, Oikeus.fi, 2021.) Asianomistajan on vaatimuksen yhteydessä kerrottava, mihin korvaukset perustuvat. Poliisi esittää asianomistajalle esitutkinnan yhteydessä vahingonkorvauslomakkeen, johon asianomistaja voi eritellä hänelle aiheutuneet taloudelliset vahingot, esimerkiksi tiliotteiden avulla. Asianomistajalla on oikeus vaatia syyttäjää ajamaan vahingonkorvausvaatimuksiaan tuomioistuinkäsittelyssä (ETL 1:2.3). Myyntipetoksessa vahinkojen määrän selvittäminen on olennaista rikosnimikkeen kannalta. Tästä syystä, jos asianomistaja ei ilmoita poliisille vahingonkorvausvaatimuksiaan, esitutkinta venyy kohtuuttomasti (Fredman ym, 2020, 368).

Yksityisoikeudellinen vaatimus on yksi tapa ratkaista riita myyntipetoksesta ja se edellyttää, että vaatimus perustuu laillisiin oikeuksiin ja vahinko on todennettavissa. Yksityisoikeudellinen vaatimus voi sisältää esimerkiksi vaatimuksen tuotteen tai palvelun hinnan palauttamisesta, vahingonkorvauksia tai muita taloudellisia korvauksia. (Asianomistajana rikosasiassa, Oikeus.fi, 2021.)

4.5 Syyteharkinta

Esitutkinnan valmistuttua tapaus toimitetaan syyttäjälle syyteharkintaa varten. Syyteharkinnassa arvioidaan, että onko teko ollut lainvastaista ja täyttänyt petoksen tunnusmerkistön sekä onko tarpeeksi todisteita osoittaa epäillyn syyllisyys teosta. Syyteharkinnan tuloksena syyttäjä päättää, nostetaanko syyte tapaukseen liittyen vai ei. Jos syyte nostetaan, tapaus siirretään oikeudenkäsitelyyn. (Lappalainen ja Hupli 2021, 539)

Mikäli syyttäjä päättää olla nostamatta syytettä, asianomistajalla on mahdollisuus käyttää toissijaisista syyteoikeuttaan. Asianomistajan toissijaisen syyteoikeuden avulla asianomistaja voi esittää

syytteitä rikoksesta rikoksentehtävää vastaan sen jälkeen, kun viranomaisena on luopunut syytteestä tai päättänyt olla nostamatta syytettä. (Lappalainen ja Hupli 2021, 1099)

Asianomistajan syyteoikeus on tarkoitettu suojelemaan asianomistajan oikeusturvaa. Asianomistajan syyteoikeus (toissijainen syyteoikeus) antaa asianomistajalle mahdollisuuden nostaa syytteen asiassa, jos syyttäjä on päättänyt olla nostamatta syytettä. Asianomistaja ajaa tässä tapauksessa asiaa omalla vastuullaan. (Rikoksen uhri, syyttäjälaitos.fi, luettu 7.2.2023)

4.6 Myyntipetossarjan törkeyden arviointi

Internetissä tapahtuvien myyntipetosten esitutkinnassa esiintyy paljon taloudelliselta vahingoltaan vähäisiä petoksia (Alanko & Tanttari 2017, 13). Käytän tässä opinnäytetyössä esimerkkinä korkeimman oikeuden ratkaisua 2018:44 siitä, miten petossarjan rangaistavuutta arvioidaan rikosoikeudellisesti.

Petossarjan törkeyden arvioinnissa tulee kyseeseen lainsäädännöstä rikoslain 6:3.1, rikoslain 6:4 §, sekä rikoslain 7:5 § (KKO 2018:44). Rikoslain 6 luvun 3 § 1 momentin mukaan ”rangaistusta määrättäessä on otettava huomioon kaikki lain mukaan rangaistuksen määrään ja lajiin vaikuttavat perusteet sekä rangaistuskäytännön yhtenäisyys.”

4.7 Esimerkki KKO2018:44

Korkeimman oikeuden ratkaisussa (KKO 2018:44) on pohdittu rangaistuksen mittaamista 25 petoksen sarjassa. Käräjäoikeus oli soveltanut petosten osalta tekijän aikaisempaan rikollisuuteen perustuvaa koventamisperustetta. Myydyt tuotteet ovat olleet lippuja erilaisiin tapahtumiin, ja asianomistajien taloudelliset vahingot ovat olleet arvioltaan 20–270 euroa. Tapaukseen on myös liittynyt petosten lisäksi perusmuotoinen pahoinpitely. (KKO 2018:44 kohta 14)

Petoksen tekijä on tehnyt suuren määrän myyntipetoksia lyhyessä ajassa. Korkein oikeus on katsonut, että tämä on osoittanut suunnitelmallisuutta toiminnassa sekä johdonmukaista rikoshyödyn tavoittelua. Tekijän motivaatio petosten teossa on myös pysynyt samana, vaikka jokainen rikos on edellyttänyt erillistä päätöstä. (KKO 2018:44 kohta 16)

Vaikka jokaisen yksittäisen asianomistajan vahingot ovat olleet vähäisiä, jokaiselle asianomistajalle taloudellisen vahingon merkitys voi olla vaihteleva. Korkein oikeus katsoi, että oikeudenmukainen rangaistus petoksista olisi noin 6–7 kuukautta vankeutta. (KKO 2018:44 kohta 16-17)

Rikoslain 6 luvun 5 § 2 momentin mukaan ”yhteistä rangaistusta mitattaessa lähtökohdaksi on otettava siitä rikoksesta tuomittava rangaistus, josta tuomioistuimen harkinnan mukaan olisi tuleva ankarin rangaistus, sekä mitattava rikoksista yhteinen rangaistus siten, että se on

oikeudenmukaisessa suhteessa myös rikosten lukumäärään, vakavuuteen ja keskinäiseen yhteyteen. Jos jokin 6 luvussa tarkoitettu rangaistuksen koventamis- tai lieventämisperuste taikka luvussa mainittu muu seikka koskee vain jotakin tai joitakin samalla kertaa tuomittavista rikoksista, se on kohtuullisessa määrin otettava huomioon yhteistä rangaistusta mitattaessa” (RL 6:5.2).

Yhteinen rangaistus mitataan siten, että aloitetaan ankarimmin rangaistavasta rikoksesta ja lisätään siihen oikeudenmukaiseksi arvioitu osa muista tapauksen rikoksien rangaistuksista. Tarkoitus on pyrkiä sellaiseen kokonaisrangaistukseen, joka on oikeudenmukainen tuomittavien rikosten kokonaisuus, erityisesti jos rikokset liittyvät kiinteästi toisiinsa. (KKO 2018:44 kohta 6)

Rikoslain 6 luvun 4 § mukaan ”rangaistus on mitattava niin, että se on oikeudenmukaisessa suhteessa rikoksen vahingollisuuteen ja vaarallisuuteen, teon vaikuttamiin sekä rikoksesta ilmenevään muuhun tekijän syyllisyyteen” (RL 6:4 §).

Koventamisperuste tulee kyseeseen usein, kun epäilty on toistuvasti syyllistynyt samanlaisiin rikoksiin. Koventamisperustetta arvioitaessa on rikosten uusimisen lisäksi huomioitava tuomittavana olevan aikaisempien rikosten laatua. Lain edellyttämä piittaamattomuus tulee todistetuksi varsinkin silloin, kun teko on suunniteltu ja harkittu. (KKO 2018:44 kohta 24)

Yksittäin arvioiduissa lievissä petoksissa rangaistus voi olla sakko. Tapaukseen KKO2018:44 liittyneessä pahoinpitelyssä on ankarampi rangaistus, joten se tulee yhteisen rangaistuksen mittaamisen lähtökohdaksi petoksien sijasta. Pahoinpitelyllä ja petoksilla ei kuitenkaan ole sellaista yhteyttä, joka tulisi huomioida yhteistä rangaistusta mitattaessa. Korkein oikeus oli päättänyt antaa petoksista yhteensä viiden kuukauden vankeusrangaistuksen, jonka se lisäsi pahoinpitelystä tulleen kolmen ja puolen kuukauden rangaistukseen. Yhteensä vankeusrangaistus oli 8 ja puoli kuukautta. (KKO 2018:44 kohta 20-22)

Tässä korkeimman oikeuden tapauksessa otettiin huomioon, että petoksen tekijä oli tuomittu aikaisemmin vuosina 2011 ja 2014 neljä kertaa useita petoksia käsittäneistä rikossarjoista. Tekijä oli saanut jo varoituksen tuomion muodossa kaksi kertaa ennen nyt käsiteltävää tapausta. Tekijä on tehnyt myyntipetokset noin vuoden kuluttua vapauduttuaan aikaisemmasta vankeusrangaistuksestaan, joka annettiin hänelle puolitoistavuotta ennen tämän myyntipetossarjan tekemistä. (KKO 2018:44 kohta 25)

Korkein oikeus oli tässä tapauksessa katsonut, että samankaltaisten myyntipetosten suunnittelu ja uusiminen lyhyen jakson sisällä osoittaa piittaamattomuutta lakia kohtaan ja tämän takia on sopivaa soveltaa tekijään aikaisempaa rikollisuutta koskevaa koventamisperustetta (KKO 2018:44 kohta 26).

Esitutinnan keskeyttäminen tarkoittaa, että esitutkintaa suorittava viranomaiset päättävät lopettaa esitutinnan tietystä petoksesta. Tämä voi tapahtua useista eri syistä, kuten olennaisten todisteiden puuttumisesta tai mahdottomuudesta tuoda tekijä vastuuseen. Esitutinnan keskeyttäminen ei ole lopullinen päätös ja tutkinta jatketaan uusien todisteiden ilmaantuessa (ETL 3:13.2).

4.8 Rajoittaminen

Tutkinnanjohtaja voi esittää syyttäjälle esitutinnan rajoittamista. Rajoittaminen on mahdollista, mikäli tutkinnanjohtaja ja syyttävä ovat rajoittamispäätöksestä samaa mieltä. (Tolvanen, Kukkonen 2011, 61) Mikäli syyttäjä päättää jättää syytteen nostamatta, siinä tapauksessa asianomistaja voi nostaa syytteen tapauksesta itse (ROL 1:14.1).

Rajoitusperusteita on monia. Prosessuaalisen rajoittamisen (ETL 10:2 §) mukaan esitutkinta keskeytetään, mikäli

1. Ei syytä epäillä rikosta ROL 1:6.6 ja ROL 1:6.6a
2. Ei näyttöä syyllisyydestä ROL 1:6.6 ja ROL 1:6.6a
3. Syyttäjällä ei ole syyteoikeutta tai se on vanhentunut RL 8:1 § luku ROL 1:6.6 ja ROL 1:6.6a (Esitutinnan rajoittaminen, syyttajalaitos.fi, 2016.)

Harkinnanvaraisen rajoittamisen (ETL 3:10.1) mukaan:

1. Vähäisyys, rikoksen maksimirangaistus sakko ja kokonaisuutta ajatellen vähäinen. ROL 1:7.1
  2. Nuoruus, epäilty iältään alle kahdeksantoista ja maksimi rangaistus kuusi kuukautta vankeutta ROL 1:7.2
  3. Kohtuus, oikeudenkäyntiä ja rangaistusta olisi pidettävä kohtuuttomana. ROL 1:8.1
  4. Konkurrenssi, epäilty rikos ei vaikuta kokonaisrangaistuksen määrään ROL 1:8.2
  5. Tunnustus, syyttäjä voi jättää syyttämättä, jos epäiltyjä rikoksia on useampi ja epäilty edistää niiden selvittämistä ROL 1:8.4
- (Esitutinnan rajoittaminen, syyttajalaitos.fi, 2016.)

Kustannusperusteinen rajoittamisen ETL 3:10.2 mukaan:

Epäsuhtaiset kustannukset: tutkinnan jatkamisesta aiheutuvat kustannukset ovat selvässä epäsuhteessa tutkittavana olevan asian laatuun ja siitä mahdollisesti odotettavaan seuraamukseen. (Esitutinnan rajoittaminen, syyttajalaitos.fi, 2016.)

Petoksen osalta esitutkinta päätetään, jos esitutkinnassa saadun selvityksen perusteella ei ole tarpeeksi näyttöä syyllisyydestä (ETL 3:13.1) tai tiedot eivät anna syytä epäillä rikosta (ROL 1:6.3).

Asianomistajarikoksen esitutkinta on lopetettava, jos asianomistaja peruu rangaistusvaatimuksen (ETL 3:4.1). Tämä soveltuu niissä asianomistajarikoksissa, joissa rikoksesta ei ole odotettavissa ankarampaa rangaistusta kuin sakkoa ja jota kokonaisuudessaan pidetään vähäisenä (ETL 3:9.1). Esitutkinta keskeytetään myös, jos käy ilmi, että kyseessä on riita-asia ostajan ja myyjän välillä (ETL 10:2.2).

4.9 Epäilty Suomen ulkopuolella

Internetissä tapahtuvat rikokset ovat poliisille haastavia, etenkin jos tekijät voivat olla Suomen ulkopuolelta (Alanko & Tanttari 2017, 25). Ulkomailla tapahtuneen rikoksen tutkiminen on hankalaa ja monimutkaista, sillä ne vaativat yhteistyötä useiden eri maiden viranomaisten välillä. Ulkomailla tapahtuneen rikoksen esitutkinnassa sovelletaan Suomen lakia, jos teko on kohdistunut Suomen alueelle ja Suomen kansalaiseen ja jos teosta voi seurata yli kuuden kuukauden vankeusrangaistus. (Ulkomailla tehty rikos, laki24.fi, luettu 4.2.2023)

Ulkomailla tapahtuneen rikoksen esitutkinta vaatii paljon resursseja poliisilta. Mikäli myyntipetoksen tekijä on ulkomailla ja petokset ovat taloudelliselta vahingoltaan vähäisiä, niin esitutkinta esitetään keskeytettäväksi kustannusperusteisella rajoittamisella. Esitutkintaa jatketaan niissä tapauksissa, joissa rikoksella aiheutettu taloudellinen vahinko on huomattavan suurin tai rikollinen toiminta jatkuu. (HE222/2010 vp, 187-188)

4.10 Myyntipetosten torjunta

Suomen poliisi on sitoutunut torjumaan internetissä tapahtuvaa rikollisuutta ja suojelemaan kansalaisia näiltä rikoksilta. Poliisi toteuttaa tätä tavoitetta erilaisilla strategioilla. Tärkeintä on, että kuluttajat saavat heidän tilaamansa tuotteet tai rahansa takaisin, mikäli ovat joutuneet rikoksen uhriksi. (Suomen poliisin strategia 2020-2024)

Myyntipetosten torjunta tarkoittaa toimia, joilla pyritään havaitsemaan ja estämään internetissä tapahtuvia myyntipetoksia. Yksi tärkeä keino myyntipetosten torjunnassa on tiedotus ja tietoisuuden lisääminen. Petosten tunnistaminen on helpompaa, jos ihmiset ovat tietoisia niiden yleisistä käytännöistä ja tavoista. Tämä voidaan saavuttaa esimerkiksi julkaisemalla tietoa internetissä tapahtuvista petoksista ja niiden tunnistamisesta erilaisilla verkkosivuilla sekä järjestämällä koulutuksia petosten torjunnasta. (Kodin kyberopas 2017, 12)

Myös yrityksillä on tärkeä rooli petosten torjunnassa. He voivat esimerkiksi tarkistaa ja vahvistaa asiakkaidensa tiedot ennen kaupankäynnin aloittamista sekä tarjota asiakkaille tietoa turvallisesta verkkokaupasta (Alanko & Tanttari 2017, 25). Yhteistyö internetin kauppapaikkojen ja poliisin kanssa on todettu toimivaksi keinoksi kitkeä internetissä tapahtuvia myyntipetoksia. (Palmén 2019)

4.11 Vahingonkorvaukset myyntipetoksessa

Myyntipetokseen liittyvät vahingonkorvaukset ovat puhtaita esinevahinkoja ja petoksen uhrilla on oikeus saada hyvitys taloudellista vahingosta. Puhdas esinevahinko tarkoittaa taloudellista vahinkoa, joka ei kohdistu fyysiseen esineeseen tai henkilöön ja on aiheutettu sellaisella teolla, joka on säädelty rangaistavaksi. (VAHL 509/2004 5:1). Vahingonkorvauslain (509/2004) mukaan asianomistajalla on oikeus vahingonkorvauksiin, jos ”vahinko on aiheutettu rangaistavaksi säädetyllä teolla tai julkista valtaa käytettäessä taikka milloin muissa tapauksissa on erittäin painavia syitä, käsittää vahingonkorvaus hyvityksen myös sellaisesta taloudellisesta vahingosta, joka ei ole yhteydessä henkilö- tai esinevahinkoon.”

Myyntipetoksen tekijälle ei synny vahingonkorvausvastuuta, jos toiselle osapuolelle ei todeta tulleen taloudellista vahinkoa (Ståhlberg & Karhu 2020, 436-438). Asianomistajan kärsimän taloudellisen vahingon ja taloudellisen aseman heikentyminen on todistettavissa vain menetetyllä rahamäärällä. Todisteella, kuten kuitilla maksutapahtumasta, voi osoittaa menetetyn rahamäärän sekä rikoksella saadun rahallisen hyödyn, Taloudellisesta vahinko on oletettu menetys, mikä on laskettu ostetun tuotteen hinnalla ja todellisella menetyksellä eli maksetulla summalla. (Ståhlberg & Karhu 2020, 507)

Asianomistajan yksityisoikeudellinen vaatimus tarkoittaa, että henkilö (asianomistaja) vaatii oikeutta puolustaa hänen henkilökohtaista ja yksityistä oikeuttaan, kuten esimerkiksi vahingonkorvauksia. Asianomistajalla on oikeus pyytää syyttäjää ajamaan yksityisoikeudellista vaatimustaan syytteen ohessa (ROL 3:9.1). Esitutkintaa suorittavalla viranomaisella on velvollisuus selvittää asianomistajan yksityisoikeudelliset vaatimukset, jos asianomistaja on pyytänyt syyttäjää ajamaan hänen vaatimuksiaan (ETL 1:2.3).

Asianomistaja voi lähtökohtaisesti hakea korvausta petoksen tekijältä ja vakuutusyhtiöltä.

Petoksen tekijältä: Asianomistaja voi hakea korvausta taloudellista vahingosta suoraan petoksen tekijältä oikeuskäsittelyssä tai sovittelussa (Lappi-Seppälä 2021, 117). Jos petoksen tekijän taloudellinen tilanne on heikko, korvauksen periminen rikoksen tekijältä voi olla haastavaa (Hakamies 2021, 1331).

Vahingonkorvausta ei voida periä maksukyvyttömältä henkilöltä, sillä hänellä ei ole taloudellista kykyä maksaa korvausta. Mikäli petoksen tekijä on maksukyvytön ja ei kykene maksamaan asianomistajan esittämään vahingonkorvausvaatimusta, voi asianomistaja hakea valtion varoista korvausta rikoksen aiheuttamiin vahinkoihin. Valtion varoista maksettavat korvaukset tulevat kuitenkin harvoin käytäntöön talousrikoksissa. Valtio maksaa yleensä korvauksia lähinnä henkilövahingoista.

Tällaisia ovat esimerkiksi sairaanhoitokulut. Henkisestä kärsimyksestä voi myös saada korvausta (Korvaukset oikeus.fi, 2021)

Vakuutusyhtiöltä: Jos asianomistaja on ottanut oikeusturvavakuutuksen tai muun kuluttajaa suojaavan vakuutuksen, voi hän hakea korvausta taloudelliseen vahinkoon vakuutusyhtiöltä (Oikeusturvavakuutus if.fi, luettu 6.2.2023). Vakuutusyhtiöt vaativat rikosilmoituksen tekemisen asiasta, jos taloudellinen vahinko johtuu rikoksesta.

4.12 Kirjallinen menettely

Kirjallisen menettelyn vaatimuksena on, että teosta ei ole säädetty ankarampaa rangaistusta kuin sakko tai kaksi vuotta vankeutta. Myyntipetokset usein soveltuvatkin kirjalliseen menettelyyn. Asianomistajan vahingonkorvausvaatimukset tulee olla kirjattuna esitutkinnassa sellaisella tavalla, että tapaus voidaan ottaa kirjalliseen menettelyyn ja saada ratkaisu kirjallisen menettelyn avulla. (Viro-lainen & Vuorenpää 2021, 146 & ROL 5:1 §). Tekijän täytyy myös olla täysi-ikäinen, tunnustaa teko, teon maksimirangaistus on enintään kaksi vuotta vankeutta ja suostua kirjalliseen menettelyyn (ROL 5:1 §).

4.13 Oikeusturvavakuutus

Oikeusturvavakuutus on vakuutustyyppi, joka tarjoaa turvaa ja tukea lakiasioissa. Se antaa vakuutettavalle mahdollisuuden saada apua ja edustusta oikeudessa ilman, että hänen tarvitsee maksaa asianajajan palkkiota itse. Oikeusturvavakuutus on olennainen myyntipetosten kannalta, koska se kuuluu usein kotivakuutukseen ja täten usein asianomistajilla on voimassa oleva oikeusturvavakuutus. (Oikeusturvavakuutus if.fi, luettu 6.2.2023)

Oikeusturvavakuutus kattaa erilaisia lakiasioita, kuten rikosasioiden oikeudenkäyntiä sekä riita-asioiden selvittelyyn liittyviä kustannuksia. Oikeusturvavakuutuksen tarjoajat ovat yleensä vakuutusyhtiöitä. Mikäli asianomistaja häviää oikeudessa, silloin oikeusturvavakuutus voi tarvittaessa myös kattaa vastapuolen oikeudenkäyntikulut, jos se on osa vakuutusehtoja. (Oikeusturvavakuutus if.fi, luettu 6.2.2023)

Jos asianomistaja on ottanut oikeusturvavakuutuksen, hän voi hakea korvausta vakuutusyhtiöltä oikeudenkäyntikuluja varten. Korvaus oikeudenkäyntikuluja varten on merkittävää etenkin, jos asianomistaja ei ole varma, saako hän korvausta petoksen tekijältä. Oikeusturvavakuutus on erityisen hyödyllinen myyntipetoksessa, jossa asianomistaja on saanut huonoa tai ei mitään vastinetta rahalleen. (Oikeusturvavakuutus if.fi, luettu 6.2.2023)

Oikeusturvavakuutus ei korvaa itse vahingon aiheuttamaa menetystä, vaan ainoastaan oikeudenkäyntiin liittyviä kuluja. Lisäksi on hyvä tarkistaa oikeusturvavakuutuksen sisällöstä mitä se kattaa,

sillä vakuutusyhtiöt tarjoavat erilaisia vakuutuspaketteja. Oikeusturvavakuutus ei yleensä kata rikosilmoituksen tekemisestä ja esitutkinnasta johtuvia kuluja. Oikeusturvavakuutuksen korvauksen piiriin liittyvät asiat usein alkavat sen jälkeen, kun tapaus siirtyy tuomioistuimen käsiteltäväksi. (Oikeusturvavakuutus, if.fi, luettu 11.2.2023)

Oikeusturvavakuutuksen korvaukset vaihtelevat vakuutusyhtiöstä ja vakuutus sopimuksen mukaan, mutta yleisesti korvattavia asioita ovat:

Oikeudenkäyntikulut: vakuutus korvaa oikeudenkäyntikuluja, jotka aiheutuvat vakuutettujen oikeuksien puolustamisesta oikeudessa.

Puolustaminen ulkomailla: vakuutus usein korvaa puolustamiskulut ulkomailla, jos vakuutettu joutuu vastaamaan oikeudenkäyntiin ulkomailla.

Asiantuntijapalvelut: vakuutus voi kattaa asiantuntijapalveluiden kustannuksia, kuten asianajajan, tilintarkastajan tai muun asiantuntijan palkkion.

Muut korvattavat asiat voivat vaihdella vakuutusyhtiöstä ja vakuutus sopimuksen mukaan (Oikeusturvavakuutus if.fi, luettu 6.2.2023).

4.14 Sovittelu

Sovittelu antaa mahdollisuuden löytää ratkaisu konfliktiin ilman tuomioistuimen käsittelyä. Se on menetelmä konfliktien ratkaisemiseksi, jossa konfliktin osapuolet yrittävät löytää yhdessä ratkaisun riita-asiaan ilman oikeudenkäyntiä. Sovittelu on vapaaehtoista ja vaatii molempien osapuolen suostumuksen. Sovittelussa osapuolet tapaavat kolmannen henkilön eli vapaaehtoisen sovittelijan kanssa, joka auttaa heitä keskustelemaan ja löytämään yhteisen ratkaisun. Sovittelussa ei suoriteta rikostutkintaa eikä oteta kantaa syyllisyyteen tai rangaistukseen. Sovittelija auttaa osapuolia kuuntelemaan toisiaan ja löytämään ratkaisun, joka on molempien hyväksyttävissä. Sovittelulla on monia etuja verrattuna oikeudenkäyntiin, kuten nopeus ja kustannustehokkuus. (Sovittelu, oikeus.fi, 2021)

Sovittelussa voi vaatia vahingonkorvauksia. Sovittelusopimus ei itsessään ole ulosottokelpoinen, mutta se voidaan tietyin edellytyksin vahvistaa käräjäoikeudessa ulosottokelpoiseksi. Useimmiten kyse on sopimukseen kirjatun vahingonkorvauksen vahvistamisesta ulosottokelpoiseksi siltä osin, kuin se on jäänyt suorittamatta. (Sovittelu, oikeus.fi, 2021)

Petoksessa sovittelu tarkoittaa tilannetta, jossa epäilty ja asianomistaja yrittävät sopia taloudellisen vahingon korvaamisesta ilman tuomioistuinta sovittelutoimistossa. Lievässä petoksessa sovittelu on usein paras ratkaisu asianomistajan näkökulmasta. Vahingonkorvauksella vaadittu summa on

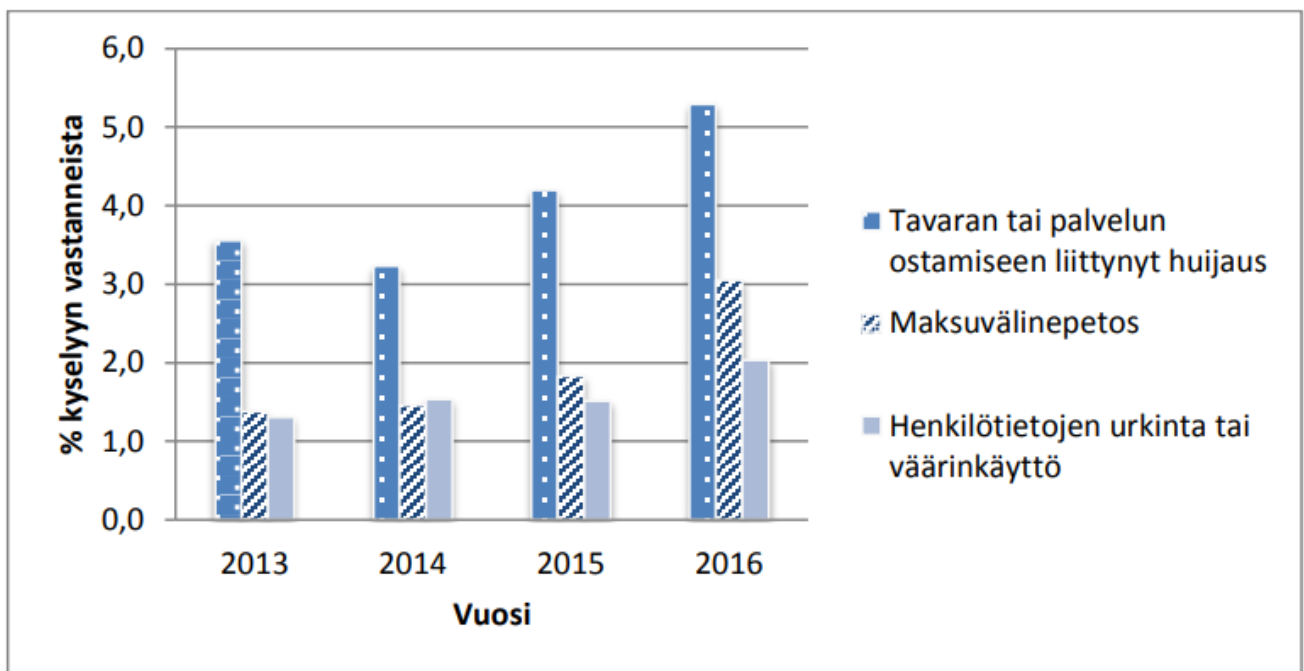

sen verran alhainen, että tuomioistuimen käsittely voi tulla kalliimmaksi. Mikäli sovittelu ei etene, siinä tapauksessa osapuolet voivat perua suostumuksensa sovittelun (Mitä sovittelu tarkoittaa, thl.fi, 2022). Mikäli asianomistaja päättää lievässä petoksessa eli asianomistajarikoksessa perua rangaistusvaatimuksensa onnistuneen sovittelun takia, syyttäjä ei voi nostaa enää syytettä asiasta (sovittelutoiminta, hyvaep.fi, luettu 17.3.2023).

4.15 Petostilastoja

Petostilastot voivat sisältää tietoja petosten lukumäärästä, petosten tyypeistä, petosten uhreista ja petosten tekijöistä.

Kansallisessa rikosuhritutkimuksessa on kysely 15-74-vuotiaiden suomalaisten kokemuksia joutumistaan rikoksen uhriksi. Vuosina 2013-2016 on kysely petoksen uhreilta heidän komeuksistaan ja tilastoitu petosten muotoja vastausten perusteella. (Alanko & Tanttari 2017, 15)

Kuva 1: Kysely petosrikosten ja identiteettivarkauden uhriksi joutumisesta 2013–2016 (Alanko & Tanttari 2017, 15).

Tilasto osoittaa, että tavarain ostamiseen ja myyntiin liittyvä petosrikollisuus on yleisin muoto petoksesta ja myynti- ja ostopetosten määrä on kasvanut joka vuosi 2013-2016.

Tähän opinnäytetyöhön on etsitty tilastokeskuksesta tietoa viranomaisten tietoon tulleista petoksista ja selvitetystä petoksista vuosilta 2016 – 2021.

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
KOKO MAA						
1116 Petos, lievä petos 36:1,3						
Viranomaisten tietoon tulleet rikokset (lkm.)	22 935	21 951	22 791	26 599	32 019	34 462
Selvitetyt rikokset yhteensä (lkm.)	17 230	15 501	15 919	18 218	18 077	21 503
1117 Törkeä petos 36:2						
Viranomaisten tietoon tulleet rikokset (lkm.)	1 407	1 429	1 692	2 054	2 020	1 969
Selvitetyt rikokset yhteensä (lkm.)	1 033	995	1 009	1 046	1 036	1 063

Kuva 2. Tilastotietoa petoksista vuodelta 2016 – 2021. Tilastokeskus, stat.fi

Petosten tilastoissa näkyy, että raportoitujen lievien ja perusmuotoisten petosten määrä on noussut vuodesta 2016 vuoteen 2021 noin 50 %. Vuonna 2016 selvitettyjen petosten määrä kirjatusta petoksista oli noin 75 %, kun taas vuonna 2021 vastaava luku on noin 62 %. Tähän tilastoon ei ole lisätty petosten yrityksiä. Tilastot kattavat kuitenkin kaikki poliisin tietoon tulleet petoksen tunnusmerkistön täyttävät rikokset. Internetissä tapahtuvat petokset ovat iso syy lisääntyneelle petosrikollisuudelle (Alanko & Tantari 2017, 12).

5 TULOKSET

Tässä opinnäytetyössä tavoite oli vastata kysymykseen, mitä kuuluu asianomistajan oikeusturvaan internetissä tapahtuvassa myyntipetoksessa. Tähän liittyen tässä opinnäytetyössä oli tavoitteena tutkia, mitkä asiat vaarantavat oikeusturvaa myyntipetoksen esitutkinnassa. Alakysymys tähän oli, mitä toimenpiteitä esitutkintaa suorittava viranomainen voi tehdä esitutkinnassa parantaakseen asianomistajan oikeusturvaa.

5.1 Oikeusturva esitutkinnassa

Myyntipetoksessa asianomistajan oikeusturvan kannalta on olennaista, että asianomistaja saa petoksella aiheutetun taloudellisen vahingon korvattua. Esitutkintaa suorittavalla viranomaisella on velvollisuus selvittää asianomistajan yksityisoikeudelliset vaatimukset, jos asianomistaja on pyytänyt syyttäjää ajamaan hänen vaatimuksiaan. Epäillyltä pitää myös selvittää mahdollisuudet

omaisuuden palauttamiseksi sekä viranomaisen täytyy varmistaa näiden toimenpiteiden täytännönpano. (ETL 1:2.3)

Sovittelu on hyvä vaihtoehto varsinkin sellaisessa myyntipetoksessa, jonka taloudellinen vahinko on pieni. Sovittelussa asianomistaja voi vaatia myyntipetoksella aiheutetusta vahingosta vahingonkorvauksia sekä sovittelu on paljon nopeampi ja vaivattomampi prosessi, kuin tuomioistuimen käsittely. Mikäli molemmat osapuolet suostuvat sovitteluun, se on yleensä kaikkien kannalta paras vaihtoehto. (Sovittelu, oikeus.fi, 2021)

Myyntipetoksen esitutkinnan valmistuttua asia siirtyy syyteharkintaan. Syyttäjällä on ensisijainen syyteoikeus, mutta mikäli syyttäjä ei nosta syytettä asiasta, asianomistajalla on oikeus käyttää toisijaista syyteoikeuttaan tapauksen saamiseksi tuomioistuimen käsiteltäväksi (Helenius 2021, 343). Asianomistajan tulee muistaa, että lievä petos ei ole virallisen syytteen alainen rikos ja mikäli asianomistaja luopuu rangaistusvaatimuksestaan syyttäjä ei voi enää nostaa asiasta syytettä, jos yleinen etu ei muuta vaadi (sovittelutoiminta, hyvaep.fi, luettu 17.3.2023). Mikäli syyttäjä päättää nostaa syytteen asiasta, asianomistajalla on oikeus pyytää syyttäjää ajamaan yksityisoikeudellista vaatimustaan syytteen ohessa (ROL 3:9.1).

Suullisessa käsittelyssä asianosaiset ovat tuomioistuimen edessä henkilökohtaisesti tai asiamiestensä edustamana (Virolainen & Vuorenpää 2021, 168). Suullinen käsittely on varmempi tapa turvata asianomistajan oikeusturvan toteutuminen verrattuna kirjalliseen menettelyyn. Asianomistaja voi itse esittää vaatimuksensa vahingonkorvauksista tuomioistuimessa ja varmistua siitä, että hänen kantansa asiaan on oikein ymmärretty. (Virolainen & Vuorenpää 2021, 168-169)

Myyntipetokset usein soveltuvat kirjalliseen menettelyyn, sillä lievästä petoksesta ei ole säädetty ankarampaa rangaistusta kuin sakkoa. Myyntipetokset ovat usein lieviä petoksia alhaisen taloudellisen vahingon takia. Asianomistaja voi antaa suostumuksen asian hoitamiseksi kirjallisessa menettelyssä esitutkintaa suorittavalle viranomaiselle. (Virolainen & Vuorenpää 2021, 146 & ROL 5:1 §). Asiassa täytyy huomioida se, että myyntipetoksen tekijän tulee olla täysi-ikäinen ja myös suostua kirjalliseen menettelyyn (ROL 5:1 §).

5.2 Esitutkintaa suorittavan viranomaisen toimenpiteet

Asianomistajan tulee olla tietoinen hänen käytettävissään olevista keinoista saada korvaus myyntipetoksella aiheutuneesta taloudellisesta vahingosta. Asianomistajilla on oikeus tehdä rikosilmoitus ja saada tapaus esitutkintaan sekä tuomioistuimen käsiteltäväksi, jos he ovat joutuneet myyntipetoksen uhriksi (PL 21.1 §).

Rikosilmoituksen jälkeen on asianomistajan edun mukaista, että esitutkintaa suorittava viranomaisosa osaa neuvoa prosessin etenemisessä. Esimerkiksi asianomistajaa voi ohjeistaa vakuutusyhtiöltä haettavan korvauksen kanssa. Se, että esitutkintaa suorittava viranomaisosa ymmärtää vahingonkorvausprosessin etenemisen antaa ammattimaisen kuvan viranomaisesta sekä edesauttaa

asianomistajan vahingonkorvausten saamista. Asianomistajaa tulee myös myyntipetoksen esitutkinnassa ohjeistaa, miten ja milloin asianomistaja voi käyttää toissijaista syyteoikeuttaan, milloin sovittelu on hyvä vaihtoehto ja miten vaatia vahingonkorvauksia tapauksessa, jossa syyttäjä ei pääätä nostaa syytettä.

Vahingonkorvauksissa asianomistajalle tulee kertoa, että hänen tulee pystyä osoittamaan taloudellinen vahinko tuomioistuimessa vaatimuksen menestymiseksi. Syyttäjä ei yleensä suostu ajamaan asianomistajan vaatimusta, jos asianomistajalla ei ole mitään perusteita vahingonkorvauksille. Tästä syystä asianomistajaa tulee ohjeistaa esitutkinnassa esimerkiksi tositteiden säilyttämisessä ostotapahtumasta. (Syyttäjä yksityisoikeudellisen vaatimuksen ajajana, opuslex.fi, 2021.)

6 JOHTOPÄÄTÖKSET ASIANOMISTAJAN OIKEUSTURVASTA INTERNETISSÄ TAPAHTUVASSA MYYNTIPETOKSESSA

6.1 Internetin myyntisivustot

Asianomistajan oikeusturvan takaamiseksi on tärkeää, että internetin myyntialustalla noudatetaan lakisääteisiä velvoitteita, tarjotaan täydet ja rehelliset tiedot tuotteista sekä toimitusehdoista. Asianomistajalla on oikeus saada tuote, joka vastaa myyjän esittämiä tietoja. Asiakkaiden tulee saada neuvontaa rikosilmoituksen tekemiseen myyntialustan asiakaspalvelusta, jos he kohtaavat ongelmia tuotteen lähetyksen kanssa ja tuotteen myyjä ei suostu selvittämään asiaa tai pyrkii erehdyttämään kuluttajaa. (Alanko & Tanttari 2017, 25).

Kuluttajien välistä myyntiä tarjoavien kauppapaikkojen tulisi ottaa vastuuta siitä, että heidän palvelunsa ovat turvallisia ja luotettavia, ja että asianomistajilla on mahdollisuus suojautua petokselta esimerkiksi tarjoamalla ohjeistusta petosten välttämiseksi.

Kuluttajien on myös syytä ottaa vastuuta verkossa tekemistään ostoksista. Paras tapa suojautua internetissä tapahtuvalta myyntipetokselta on tutustua yleisiin petosten tekotapoihin ja välttää niitä. (Kodin kyberopas 2017, 12)

6.2 Esitutinnan viivästyminen ja syyteoikeuden vanheneminen

Esitutinnan viivästyminen voi johtaa siihen, että asianomistaja jää ilman mahdollisuutta saada oikeudenmukaista vahingonkorvausta sekä tulla kuulluksi tuomioistuimessa. Viivästyminen myös lisää painetta viranomaisilla saada rikostutkinta päätökseen.

Esitutinnan viivästyminen voi johtua monesta asiasta. Yksi esimerkki on resurssipula. Poliisissa tehdään esitutkintaa useista rikostapauksista samanaikaisesti, mikä voi aiheuttaa viivästyksiä lievempien rikosten esitutkinnassa (Sannikka, Nykänen, 2021). Niukat resurssit johtavat rikostapausten priorisointiin, minkä takia lievemmät rikokset saattavat vanhentua.

Jos petostapauksessa on monia eri asianomistajia tai jos esitutkinnassa tarvitaan monia eri todisteita ja vahingonkorvausvaatimuksia, voi esitutkinta viedä enemmän aikaa. Lisäksi, jos petoksen tekijää ei saada kiinni tai hänen sijainti ei ole tiedossa, vastaajaa ei saada kuulluksi rikokseen.

Syyteoikeuden vanhenemisen takia syyttäjä ei voi enää nostaa syytettä myyntipetoksesta, mikä voi johtaa siihen, että asianomistaja jää ilman mahdollisuutta saada oikeudenmukaista korvausta, mahdollisuutta tulla kuulluksi tuomioistuimessa ja tekijä ei saa rikoksesta rangaistusta. Joissakin tapauksissa on mahdollista, että syyteoikeutta jatketaan yhdellä vuodella. Asiasta on säädetty rikoslain 8 luvun 4 §, jonka mukaan ”syyteoikeuden vanhentumisaikaa voidaan hakemuksesta jatkaa kerran yhdellä vuodella, jos

1) rikoksen esitutkinta vaatii erityisiä, aikaa vieviä tutkintatoimenpiteitä, joiden vuoksi tutkinta olisi vanhentumisajan päättyessä selvästi keskeneräinen,

2) rikos on tullut esitutkintaan poikkeuksellisen myöhään tai

3) rikoksesta vastaajaksi haastettava pakoilee eikä hänelle sen vuoksi todennäköisesti saataisi annetuksi haastetta tiedoksi ennen vanhentumisajan päättymistä

ja erittäin tärkeä yleinen etu vaatii vanhentumisajan jatkamista.”

6.3 Vahingonkorvaukset vanhentuneessa petoksessa

Rikoksesta voidaan vaatia vahingonkorvauksia niin kauan, kun tapauksesta voidaan nostaa syyte, tai tapaus on tuomioistuimen käsittelyssä (VanhentumisL 7 §). Jos rikos on vanhentunut, sen tekijälle ei voi enää nostaa syytteitä eikä uhri voi enää hakea vahingonkorvausta oikeudessa. Rikoksen vanhenemisaika on myyntipetoksessa yleensä kaksi vuotta, koska ne ovat usein taloudelliselta vahingoltaan lieviä petoksia (RL 8:1.4).

Rikoksen vanhenemisaika alkaa siitä päivästä, jolloin rikos on mahdollista todeta (RL 8:2 §). Eli rikoksen tekijää vastaan ei voi enää toimia korvausvaatimusten osalta, jos kaksi vuotta on kulunut siitä päivästä, jolloin rikos on tehty. Myyntipetoksessa ja myyntipetossarjassa, missä taloudellinen hyöty täyttää perusmuotoisen petoksen tunnusmerkistön, vanhentumisaika on 5 vuotta (RL (8:1.3). Mikäli petossarja täyttää törkeän petoksen tunnusmerkistön, on vanhentumisaika 10 vuotta (RL 8:1.2).

Lievissä myyntipetoksissa teon vähäisyyden ja suhteellisen lyhyen vanhenemisajan takia on mahdollista, että teko vanhenee ennen kuin se päättyy syyttäjälle ja tuomioistuinkäsittelyyn. Näissä tapauksissa asianomistaja ei pääse lain suojaamin oikeuksiinsa.

6.4 Oikeusturva keskeytyneessä esitutkinnassa

Keskeytyneessä esitutkinnassa asianomistajan oikeusturva voi olla vaarantunut, jos esitutkinta on keskeytetty puutteellisten todisteiden vuoksi tai jos esitutkintaa ei ole voitu jatkaa koska epäillyn henkilöllisyys ei ole tiedossa. Asianomistajan tulee olla tietoinen oikeuksistaan esitutkinnan keskeytymisen jälkeen. Mikäli esitutkintaa ei suoriteta, asianomistajalla on oikeus saada tieto esitutkinnan keskeytyksestä. Tiedotteessa ei kuitenkaan ohjeisteta asianomistajaa jatkotoimenpiteisiin.

Tällaisessa tapauksessa asianomistaja ei saa käytettyä oikeuttaan asian käsittelyyn ja jää ilman mahdollisuutta saada oikeudenmukaista korvausta, eikä petoksen tekijä saa teostaan rangaistusta. Asianomistajan oikeusturvaa voidaan kuitenkin suojata muilla tavoin, esimerkiksi harkitsemalla mahdollisia muita oikeussuojakeinoja, kuten asianomistajan toissijaista syyteoikeutta vahingonkorvausten vaatimiseksi.

Iso ongelma asianomistajan oikeusturvalle internetissä tapahtuvissa myyntipetoksissa on se, että epäilty tekee petoksia ulkomailta. Tällaisissa tapauksissa rikoksen tutkiminen ja syytetyn saaminen vastuuseen voi olla vaikeaa, sillä esitutkinta vie huomattavasti enemmän resursseja. Esitutkinta saatetaan tällöin rajoittaa kustannusperusteisesti. Tämä voi johtaa siihen, että asianomistaja jää ilman mahdollisuutta saada oikeudenmukaista korvausta sekä tekijää ei saada teosta rangaistuksi.

6.5 Internetissä tapahtuvat petokset

Kansallisen rikostutkimuksen teettämän kyselyn mukaan tavaran tai palvelun ostamiseen liittyvät petokset olivat kaikista yleisimpiä petoksia kyselyyn vastanneiden petosten uhrien keskuudessa vuosina 2013 – 2016 (Alanko & Tanttari 2017, 15). Tilastokeskuksen petostilastot vuosilta 2016 – 2021 osoittavat, että petosrikollisuus on kasvanut joka vuosi samaan tahtiin, kun selvitettyjen petosten lukumäärä on laskenut (Tilastokeskus, stat.fi).

Petosrikollisuuden lisääntyminen internetissä on vaaraksi asianomistajan oikeusturvalle, sillä lisääntyvät petosmäärät kuormittavat poliisin resursseja entisestään, jolloin esitutkinta kärsii ja rikokset saattavat vanhentua ennen syyteharkintaan tai sovitteluun menemistä.

Petosrikollisuuden lisääntyessä on tärkeää tiedottaa keinoista myyntipetosten torjumiseksi sekä lisätä kuluttajien tietoa rikollisuudesta. Tämän seurauksena petosten tunnistaminen helpottuu ja kuluttajat voivat suojata itseään myyntipetoksilta, jos he ovat tietoisia yleisimmistä sen käytännöistä ja tavoista.

7 POHDINTA

Oikeusturvaan liittyvät asiat olivat tulleet minulle tutuksi poliisissa nuoremman konstaapelin työssä. Omasta kokemuksesta kuitenkin huomasin, että oikeusturvaan liittyviä asioita ei pohdita esitutkintaa suorittaessa, eikä mietitä, voiko omalla työpanoksella parantaa asianomistajalle muodostunutta kuvaa poliisista. Se, että poliisi osaa kertoa asianomistajalle prosessin etenemisestä ja hänen oikeuksistaan vahingonkorvauksiin sekä syyteoikeuteen antaa asianomistajalle paremmat edellytykset tehdä päätös, haluaako hän vaatia asiassa rangaistusta.

Aiheeni osoittautui työlääksi, sillä se vaati laajaa perehtymistä oikeusturvaan liittyvään kirjallisuuteen, esitutkintalakiin, rikoslakiin, perustuslakiin sekä vahingonkorvauslakiin.

7.1 Haasteet

Suunnitelmavaiheessa tässä työssä alkuperäinen idea oli opinnäytetyön lopuksi tarkastella myyntipetosten vahingonkorvausvaatimusten menestymistä tuomioistuimessa. Ajatus oli käydä ensiksi läpi esitutkintaa suorittavan viranomaisen lain velvoittamat tehtävät ja sen jälkeen tutkia vahingonkorvaukseen liittyvää lainsäädäntöä sekä oikeuskirjallisuutta. Lopuksi tarkastella kärjäoikeuden tuomioita myyntipetoksissa ja pohtia, oliko vahingonkorvauksen vaatimukset menestyneet ja mistä syistä. Tämä suunnitelma ei kuitenkaan toteutunut, sillä kärjäoikeuden päätösten saaminen internetissä tapahtuneista myyntipetoksista osoittautui haastavaksi ja yksittäisten tapausten tarkastelusta ei voisi tehdä merkittäviä johtopäätöksiä.

7.2 Tavoitteet

Opinnäytetyön tavoite oli tarkastella asianomistajan oikeusturvaan liittyviä asioita ja pohtia oikeusturvaa vaarantavia tekijöitä esitutkintaa suorittavan viranomaisen näkökulmasta. Ennen opinnäytetyön kirjoittamista olin työskennellyt poliisina nuorempana konstaapelina ja olin saanut useita kysymyksiä myyntipetoksen uhreilta vahingonkorvauksiin liittyvistä asioista. Yksi tavoite ja syy kirjoittaa tämä työ oli oppia myyntipetoksen vahingonkorvaukseen liittyvää lainsäädäntöä sekä

oikeusturvavakuutuksen merkitystä vahingonkorvauksen hakemisessa. Koen, että olen tässä työssä päässyt sille asetettuihin tavoitteisiin.

7.3 Luotettavuus

On tärkeää työn luotettavuuden kannalta olla kriittinen internetin artikkeleiden kanssa. Dokumentti-analyysi antoi minulle mahdollisuuden käyttää sellaisia lähteitä, jotka eivät ole tarkoitettu tutkimuslähteiksi. Pyrin työssä käyttämään pääsääntöisesti alkuperäisiä eli primäärilähteitä. Alkuperäisiä lähteitä olivat esimerkiksi työssä käytetyt lait. Keräsin tähän työhön paljon sekundaarisia lähteitä verkkosivuilta. Verkkosivujen lähteet ovat alle kymmenen vuotta vanhoja ja niitä on verrattu aiheen kirjallisuuteen sekä muihin verkosta löytyviin samasta aiheesta kertoviin lähteisiin ja tätä kautta todettu luotettaviksi.

7.4 Jatkotutkimukset

Tarkastelin tässä työssä asianomistajan oikeusturvaa internetissä tapahtuvissa myyntipetoksissa esitutinnan näkökulmasta ja sitä, miten se vaikuttaa asianomistajan oikeusturvan toteutumiseen esimerkiksi sen kannalta, että asia saadaan tuomioistuimen käsiteltäväksi. Jatkotutkimuksena voisi tarkastella, toteutuuko asianomistajan oikeusturva myyntipetoksissa käräjäoikeuden päätöksissä lain edellyttämällä tavalla ja millä perusteilla vahingonkorvauksia haetaan. Vahingonkorvauksiin liittyen voisi tarkastella, millä perusteilla vaatimukset ovat menestyneet ja onko viivästyneellä esitutkinnalla saatu korotusta vahingonkorvauksen määrään.

Jatkotutkimuksessa voi myös keskittyä muihin internetissä tapahtuvien petoksen muotoihin, kuten opinnäytetyössäni mainitsemiin tilausansoihin tai vanhempaan ikäluokkaan kohdistuviin petoksiin.

LÄHTEET

1. Hallberg P, Karapuu H, Ojanen T, Scheinin M, Tuori K, Viljanen V, 2011: Perusoikeudet. Helsinki, Alma Talent.
2. Virolainen J, Pölonen P, 2003: Rikosprosessioikeus 1. Rikosprosessin perusteet. Helsinki, Alma Talent.
3. Jokela A, 2016: Oikeudenkäynnin perusteet, periaatteet ja instituutiot. Helsinki, Alma Talent.
4. Vuorenpää M, Helenius D, Hietanen-Kunwald P, Hupli T, Koulu R, Lappalainen J, Lindfors H, Niemi J, Rautio J, Saranpää T, Turunen S, Virolainen J, 2021: Prosessioikeus. Helsinki, Alma Talent.
5. Helenius D, Linna T, 2021: Siviili- ja rikosprosessioikeus. Helsinki, Alma Talent.
6. Jokela, A 2005: Oikeudenkäynnin perusteet. 2 painos. Jyväskylä, Gummerus kirjapaino Oy.
7. Fredman M, Helminen K, Kanerva J, Tolvanen M, Viitanen M, 2020: Esitutkinta ja pakkokeinot. Helsinki, Alma Talent.
8. Lappi-Seppälä T, Hakamies K, Helenius D, Melander S, Nuotio K, Ojala T, Rautio I. 2021: Rikosoikeus. Helsinki, Alma Talent.
9. Jokela A, 2018: Rikosprosessioikeus. Helsinki, Alma Talent.
10. Ståhlberg P, Karhu J, 2020: Suomen vahingonkorvausoikeus. Helsinki, Alma Talent.
11. Tolvanen M, Kukkonen R, 2011: Esitutkinta- ja pakkokeino-oikeuden perusteet. Helsinki, Alma Talent.
12. Rantalainen H, Erehdysoppi. Oikeus.fi Luettu 31.12.2022. Luettavissa:
13. Palmén T, 2019: Nettikirpputorien huijareita on vaikea tunnistaa, poliisille tuhansia rikosilmoituksia vuosittain: "Huijarit pyrkivät luomaan paniikin ostajalle", mtvuutiset. Luettu 18.1.2022. Luettavissa: <https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/nettikirpputorien-huijareita-on-vaikea-tunnistaa-poliisille-tuhansia-rikosilmoituksia-vuosittain-huijarit-pyrkivat-luomaan-paniikin-ostajalle/7270768#gs.0vpp33>
14. Alanko M, Tanttari S, 2017 Petosrikollisuus ja sen ehkäisy: Rikoksantorjuntakatsaus 2017, Oikeusministeriö, luettu 9.2.2023. Luettavissa: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/160395/OMSO_58_2017_Rikoksantorjuntakatsaus_2017.pdf?sequence=1&isAllowed=y
15. Rikosilmoitus – Rikosprosessi lähtee liikkeelle rikosilmoituksesta, riku.fi. Luettu 31.1.2023. Luettavissa: <https://www.riku.fi/oppaat-ja-ohjeet/rikosprosessi/rikosilmoitus/>
16. Perustuslakivaliokunnan mietintö 1/2010 vp. Hallituksen toimenpidekertomus vuodelta 2008. Luettu 29.1.2023. Luettavissa: https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Mietinto/Documents/pevm_1+2010.pdf
17. Rikosasian käsittelyn vaiheet, oikeus.fi. Luettu 31.1.2023. Luettavissa: <https://oikeus.fi/fi/index/asiatjapalvelut/rikoksenuhrille/josjoudutrikoksenuhriksi/rikosasiankasittelynvaiheet.html>

18. Asianomistajana rikosasiassa, Oikeus.fi, luettu 30.1.2023. Luettavissa: <https://oikeus.fi/tuomioistuimet/fi/index/asiointijajulkisuus/kutsuttunaoikeudenkayntiin/asianomistajanarikosasiassa.html>
19. Riita-asian käsittelyn vaiheet, Oikeus.fi, luettu 30.1.2023. Luettavissa: <https://oikeus.fi/tuomioistuimet/fi/index/asiat/riita-asiat/riita-asiankasittelynvaiheet.html>
20. Petosrikokset, poliisi.fi, luettu 30.01.2023. Luettavissa: <https://poliisi.fi/petosrikokset>
21. <http://lainkirjoittaja.finlex.fi/12-yleislait-ja-eraat-yleiset-saantelyt/12-9/>
22. Esitutkinta, riku.fi, luettu 31.01.2023. Luettavissa: <https://www.riku.fi/oppaat-ja-ohjeet/rikosprosessi/esitutkinta/>
23. Suomen poliisin strategia 2020-2024. Luettu 1.2.2023. Luettavissa: <https://poliisi.fi/documents/25235045/28127375/Poliisin-strategia-2020-2024.pdf/712129e3-0110-cdc1-3ef3-8c29052a5763/Poliisin-strategia-2020-2024.pdf?t=1606152509317>
24. Kodin kyberopas, 2017. Luettu 1.2.2023. Luettavissa: https://turvallisuuskomitea.fi/wp-content/uploads/2017/04/Kodin_kyberopas_TK_2017_verkkojulkaisu.pdf
25. Vahingonkorvaukset rikosasiassa, riku.fi, luettu 2.2.2023. Luettavissa: <https://www.riku.fi/oppaat-ja-ohjeet/vahingonkorvaukset-rikosvahingoissa/>
26. Esitutinnan rajoittaminen, syyttajalaitos.fi, 2016, luettu 2.2.2023. Luettavissa: <https://syyttajalaitos.fi/vks-2016-5-esitutinnan-rajoittaminen>
27. Ulkomailla tehty rikos, laki24.fi, luettu 4.2.2023. Luettavissa: <https://laki24.fi/ulkomailla-tehty-rikos-esitutkinta/>
28. Korvaukset, oikeus.fi, 2021, luettu 6.2.2023. Luettavissa: <https://oikeus.fi/fi/index/asiatjapalvelut/rikoksenuhrille/josjoudutrikoksenuhriksi/korvaukset.html>
29. Oikeusturvavakuutus, if.fi, luettu 6.2.2023. Luettavissa: <https://www.if.fi/henkiloasiakkaat/vakuutukset/kotivakuutus/oikeusturvavakuutus-kuuluu-kotivakuutukseen>
30. Rikoksen uhri, syyttajalaitos.fi, luettu 7.2.2023. Luettavissa: <https://syyttajalaitos.fi/rikoksen-uhri>
31. Perusoikeuksien sääntely, lainkirjoittaja.finlex.fi, luettu 8.2.2023. Luettavissa: <http://lainkirjoittaja.finlex.fi/4-perusoikeudet/4-1/>
32. Sannikka M, Nykänen P, Resurssipula vaivaa poliisia – rikosoikeuden professori: Erittäin suuri osa rikoksista jää tutkimatta, yle.fi, 2021. Luettu 9.2.2023. Luettavissa: <https://yle.fi/a/3-11751534>
33. Tilastokeskuksen maksuttomat tietokannat, stat.fi, luettu 9.2.2023. Luettavissa: <https://pxdata.stat.fi/PxWeb/pxweb/fi/StatFin/>
34. Oikeusturvavakuutus, if.fi, luettu 11.2.2023. Luettavissa: <https://www.if.fi/globalassets/fi/commercial/brochures/tuoteselosteet/oikeusturvavakuutus-tuoteseloste.pdf>
35. Tietoa kotivakuutuksesta, op.fi, luettu 11.2.2023. Luettavissa: <https://www.op.fi/henkiloasiakkaat/vakuutukset/kotivakuutus/vastuuvakuutus-ja-oikeusturvavakuutus>

36. Spot the scam signs, ACCC.gov.au, Luettu 12.2.2023. Luettavissa: <https://www.scam-watch.gov.au/about-scamwatch/tools-resources/online-resources/spot-the-scam-signs>
37. Dokumenttianalyysi, oppariapu.wordpress.com, luettu 12.2.2023. Luettavissa: <https://oppariapu.wordpress.com/kirjallisten-lahteiden-analyysi/>
38. Sovittelu, oikeus.fi, 2021, luettu 17.03.2023. Luettavissa: <https://oikeus.fi/tuomioistuimet/fi/index/asiat/riita-asiat/sovittelu.html>
39. Mitä sovittelu tarkoittaa, thl.fi, 2022, luettu 17.03.2023. Luettavissa: <https://thl.fi/fi/palvelut-ja-asiointi/valtion-sosiaali-ja-terveydenhuollon-erityispalvelut/rikos-ja-riita-asioiden-sovittelu/mita-sovittelu-tarkoittaa->
40. Sovittelutoiminta, hyvaep.fi, luettu 17.03.2023. Luettavissa: <https://www.hyvaep.fi/palvelu/sovit-telutoiminta/>
41. Syyttäjä yksityisoikeudellisen vaatimuksen ajajana, opuslex.fi, 2021, luettu 18.03.2023. Luettavissa: <https://www.opuslex.fi/artikkelit/rikos/syyttaja-yksityisoikeudellisten-vaatimusten-ajajana>
42. Anttila P, 2014. Dokumenttianalyysi. Luettavissa: <https://metodix.fi/2014/05/17/anttila-pirkko-tutkimisen-taito-ja-tiedon-hankinta/#9.2.4%20Dokumenttianalyysi>
43. VaaHO 2020:6.
44. KKO 2018:44.
45. HE 222/2010 vp. Hallituksen esitys Eduskunnalle esitutkinta- ja pakkokeinolainsäädännön uudistamiseksi.
46. HE 82/1995 vp. Hallituksen esitys Eduskunnalle rikosasioiden oikeudenkäyntimenettelyn uudistamista alioikeuksissa koskevaksi lainsäädännöksi.
47. KKO 2020:54.